

1

**«Ахмет Байтұрсынов атындағы Қостанай өңірлік
университеті»
коммерциялық емес акционерлік қоғамы**

П. Чужинов атындағы экономика және құқық институты

ОҚУ-ӘДІСТЕМЕЛІК ҚҰРАЛ

**Жумабаева А.М.
ӘКІМШІЛІК ПРОЦЕСС**

Қостанай, 2022

Қазақстан Республикасы Ғылым және жоғары білім министрлігі
А.Байтұрсынов атындағы Қостанай өңірлік университеті

П.Чужинов атындағы экономика және құқық институты

Мемлекет және құқық теориясы кафедрасы

А.М.Жумабаева

ӘКІМШІЛІК ПРОЦЕСС

Оқу-әдістемелік құрал

Қостанай, 2022

УДК 342.9(574)
ББК 67.401.03(5Қаз)

Автор:

Жумабаева Алия Мажитовна – А.Байтұрсынов атындағы ҚӨУ П.Чужинев ат. Экономика және құқық институтының мемлекет және құқық теориясы кафедрасының аға оқытушысы

Рецензенттер:

Укин Сымбат Кенжебекович – А.Байтұрсынов атындағы ҚӨУ П.Чужинев ат. Экономика және құқық институтының мемлекет және құқық теориясы кафедрасының қауымдастырылған профессоры (доцент), з.ғ.к.;

Жусупова Гульдарай Бековна – А.Байтұрсынов атындағы ҚӨУ П.Чужинев ат. Экономика және құқық институтының мемлекет және құқық теориясы кафедрасының аға оқытушысы, з.ғ.к.;

Байзакова Гульсум Муратовна – Челябині мемлекеттік университетінің Қостанай филиалының «Құқық» кафедрасының доценті, з.ғ.к.

Жумабаева А.М.

Ж 78 Әкімшілік процесс. Оқу-әдістемелік құрал. Қостанай: А.Байтұрсынов атындағы ҚӨУ, 2022. – 80 б.

ISBN 978-601-356-222-3

"Әкімшілік процесс" оқу-әдістемелік құралы болашақ заңгердің кәсіби қасиеттерін қалыптастыруда маңызды орынға ие болады. Бұл оқу-әдістемелік құрал болашақ құқық қолдану қызметінде негізгі дағдыларды қалыптастырады: дамыған құқықтық сана, құқықтық ойлау және құқықтық мәдениет негізінде кәсіби қызметті жүзеге асыру; құқық субъектілерінің заңнаманы сақтауы; заңға дәл сәйкес шешімдер қабылдау және құқықтық іс-әрекеттер жасау қабілеті; кәсіби қызметте нормативтік құқықтық актілерді қолдану, материалдық және процессуалдық құқық нормаларын іске асыру; фактілер мен мән-жайларды заңды түрде дұрыс саралау. Оқу-әдістемелік құралда тест тапсырмалары, кестелер, анықтамалық сөздік, сонымен қатар ПО қызметкерлерінің әкімшілік құқық бұзушылықтар туралы істерді ресімдеу кезінде қолдануға арналған құжаттардың үлгілері берілген.

«Құқықтану», «Құқық қорғау органдары» білім бағдарламасы бойынша оқитын студенттерге арналған.

ББК 67.401.03(5Қаз)

Ж 78

А.Байтұрсынов атындағы Қостанай өңірлік университетінің оқу-әдістемелік кеңесімен бекітілді және баспаға ұсынылды 27.12.2022 ж., хаттама № 6.

ISBN 978-601-356-222-3

© А. Байтұрсынов атындағы
 Қостанай өңірлік университеті

Мазмұны

Кіріспе.....	5
Пәннің мазмұны.....	6
Дәрістерге әдістемелік нұсқаулар.....	8
«Әкімшілік процесс» пәні бойынша студенттердің білімін өздігінен бақылауға арналған тест тапсырмалары.....	10
Жеке жұмыс /практикалық бөлім/.....	17
Анықтамалық сөздік	26
(Глоссарий).....	
Қосымша /кестелер/.....	40
Әкімшілік құқық бұзушылықтар туралы істерді ресімдеу кезінде қолдануға арналған құжаттардың үлгілері.....	54
Пайдаланылған дереккөздер тізімі.....	80

Кіріспе

Бұл оқу құралы білім алушыларға "Әкімшілік процесс" курсына оқып үйренуге көмектесуді мақсат етеді. Курспен жұмыс істеу барысында әкімшілік процесс Қазақстан құқығы жүйесінің ажырамас бөлігі екендігі жөнінде, сонымен қатар конституциялық, азаматтық, еңбек, қаржы, қылмыстық және т.б. салаларының тығыз байланыста екенін ескеру қажет.

Құқық теориясында заң процесі жалпы немесе жеке сипаттағы заңды шешімдерді дайындаудан, қабылдаудан және құжатпен бекітуден тұратын құзыретті мемлекеттік органдар қызметінің іс жүргізу нормаларымен реттелген тәртібі ретінде түсініледі. Әкімшілік процесс атқарушылық-әкімдік қызмет рәсімдерін қамтиды. Оны мемлекеттік басқару органдарының өз өкілеттіктерін іске асыруымен, олардың құзыретіне жатқызылған кез келген мәселелерді шешуімен байланыстыру қажет.

Бұл ретте білім алушылар қазіргі кезеңдегі заңнаманың барлық салаларын дамыту процесінің серпінділігі туралы есте сақтауы және ондағы жаңа талаптарды анықтауға қызығушылық танытуы тиіс. Заңнаманы зерделеу кезінде әкімшілік процесс - қазіргі уақытта қарқынды дамып келе жатқан Қазақстан Республикасының заңнамасының өте динамикалық саласы екенін есте ұстау маңызды.

"Әкімшілік процесс" пәні Қазақстан Республикасының Конституциясы, Қазақстан Республикасының Азаматтық Кодексі, Қазақстан Республикасының Қылмыстық кодексі, Қазақстан Республикасының Азаматтық процесілік кодексі, Қазақстан Республикасының Әкімшілік құқық бұзушылық туралы Кодексі, Қазақстан Республикасының Үкіметі туралы Конституциялық заң, "Заңды тұлғаларды мемлекеттік тіркеу және филиалдар мен өкілдіктерді есептік тіркеу туралы Қазақстан Республикасының 1995 жылғы 17 сәуірдегі №2198 Заңы (2022.12.09. берілген өзгерістер мен толықтырулармен), Қазақстан Республикасының «Жылжымайтын мүлікке құқықтарды мемлекеттік тіркеу» туралы Заңы (2022.02.01. берілген өзгерістер мен толықтырулармен) және т.б. негізінде оқытылады.

Бағдарламаны құрастыруда Л.Л.Попов, Ю.И.Мигачев, С.Тихомировтың монографиялары, оқулықтары мен оқу құралдары пайдаланылды.

Пәннің мазмұны

1 Әкімшілік процесс заң категориясы ретінде

Заң процесінің түсінігі мен түрлері. Материалдық және процессуалдық әкімшілік құқық. Әкімшілік процесс ғылым және оқу пәні ретінде. Әкімшілік процесінің даму тарихы. Әкімшілік-процессуалдық құқық және әкімшілік-процессуалдық нормалар. Әкімшілік процесінің қағидалары.

Әкімшілік процесінің құрылымы мен мазмұны. Әкімшілік-басқару процесінің түсінігі мен құрылымы. Әкімшілік – юрисдикциялық процесінің түсінігі мен құрылымы. Әкімшілік – соттық процесінің түсінігі мен құрылымы.

2 Әкімшілік процесс субъектілері

Жалпы ереже. Әкімшілік процесс субъектілері ретіндегі азаматтар. Әкімшілік процесс субъектісі ретіндегі мемлекеттік қызметкерлер. Атқарушы билік органдарының әкімшілік - құқықтық мәртебесі. Жергілікті өзін-өзі басқарудың атқарушы органдары. Түрлі меншік нысанындағы кәсіпорындар мен мекемелер. Қоғамдық бірлестіктер. Әкімшілік іс жүргізудің өзге де қатысушылары.

Әкімшілік процесс субъектілері ретіндегі прокуратура органдары.

3 Әкімшілік – басқару процесіндегі әкімшілік өндіріс

Әкімшілік – басқару процесі құрылымындағы әкімшілік өндіріс. Әкімшілік өндіріс түсінігі мен түрлері. Мемлекеттік басқарудың нормативтік актілерін қабылдау бойынша өндіріс: түсінігі, құқықтық негізі, субъектілері және сатылары. Марапаттау туралы істер бойынша өндіріс: түсінігі, марапаттау ерекшеліктері, марапаттау түрлері мен тәсілдері. Тіркеу өндірісі: түсінігі, құқықтық негізі, субъектілері және сатылары.

4 Әкімшілік – басқару процесіндегі әкімшілік процедуралар

Әкімшілік – басқару процесі құрылымындағы әкімшілік процедуралар. Әкімшілік процедураларды бекіту тәртібі және түрлері. Әкімшілік процедураларды қолдану аясы. Аттестациялау және аккредитациялау процедуралары: түсінігі, құқықтық негізі, субъектілері және сатылары. Лицензиялау: түсінігі, құқықтық негізі, субъектілері және сатылары. Техникалық реттеу процедуралары: түсінігі, құқықтық негізі, субъектілері және сатылары.

5 Әкімшілік – басқару процесіндегі әкімшілік регламенттер

Әкімшілік – басқару процесі құрылымындағы әкімшілік регламенттер. Әкімшілік регламенттерді қабылдау тәртібі мен түрлері. Әкімшілік регламенттерді қолдану аясы. Әкімшілік регламенттерді қолданатын субъектілер. Әкімшілік регламенттер: мемлекеттік қызметтерді атқару бойынша және мемлекеттік қызметтерді ұсыну бойынша.

6 Әкімшілік–құқықтық режимдер

Әкімшілік–құқықтық режимдер түсінігі. Құқықтық режим – құқықпен

реттелген іс–әрекеттерді білдіретін кең мағынадағы заң түсінігі. Әкімшілік–құқықтық режимдердің белгілері.

Әкімшілік–құқықтық режимдердің түрі және құқықтық сипаттамасы. Қосалқы әкімшілік–құқықтық режимдер.

Әкімшілік–құқықтық режимдердің түрі және құқықтық сипаттамасы. Төтенше жағдай режимі. Әскери режим. Мемлекеттік құпия режимі.

7 Әкімшілік–құқықтық даулар: жалпы мәселелері

Әкімшілік–құқықтық даулар түсінігі. Әкімшілік–құқықтық даулардың мазмұны. Әкімшілік–құқықтық даулардың нысанасы. Әкімшілік–құқықтық даулардың түрлері және оларды жіктеудің тәсілдері. Әкімшілік–құқықтық даулардың белгілері. Әкімшілік

8 Қазақстан Республикасындағы әкімшілік іс жүргізу мәселелері

Қазақстан Республикасындағы әкімшілік соттар: теория және тәжірибе мәселелері. Қазақстан Республикасындағы әкімшілік процестің мазмұны, түрлері, негізгі институттары және жүзеге асырылу принциптері. Қазақстан Республикасындағы әкімшілік жауапкершілік институтының дамуы.

9 Қазақстан Республикасындағы әкімшілік юрисдикцияның іс жүргізу түрлері

Әкімшілік–құқықтық шағымдар мен даулар бойынша өндіріс: түсінігі, қағидалары, құқықтық негізі, өндіріс субъектілері мен сатылары. Тәртіптік өндіріс: даулар туындаған жағдайда: түсінігі, қағидалары, құқықтық негізі, өндіріс субъектілері мен сатылары. Атқару өндірісі: түсінігі, қағидалары, құқықтық негізі, өндіріс субъектілері мен сатылары. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер бойынша өндіріс: түсінігі, қағидалары, құқықтық негізі, өндіріс субъектілері мен сатылары. Әкімшілік–құқықтық мәжбүрлеу шараларын қолдану бойынша өндіріс: түсінігі, қағидалары, құқықтық негізі, өндіріс субъектілері мен сатылары.

Шағымды беру және қабылдау тәртібі. Әкімшілік істерді сотта қарау сатылары. Шағым келтіру құқығы. Екінші сот инстанциядағы істерді қарастыру шектері. Кассациялық шағым келтіру мазмұны. Кассациялық тәртіпте бірінші инстанциядағы сот қаулысын жою немесе өзгерту негіздері. Қадағалау шағымын беру. Қадағалау тәртібінде сот қаулыларын қайта қарау шектері. Қадағалау шағымының мазмұны. Қадағалау шағымдарын қарастыру мерзімі. Қадағалау тәртібінде қарастырған істер бойынша сот шешімінің заңды күшіне енуі.

Дәрістерге әдістемелік нұсқаулар

Дәріс 1. Әкімшілік процесс заңды категория ретінде

Негізгі ұғымдар.

Құқықтық процестің түсінігі мен түрлері. Әкімшілік процестің құрылымы. "Әкімшілік процесс" және "әкімшілік өндіріс" ұғымдарының арақатынасы.

Әкімшілік процестің субъектілері.

Мазмұны.

Әкімшілік өндіріс түрлері. Әкімшілік процестің принциптері. Әкімшілік іс жүргізу құқығы және әкімшілік іс жүргізу нормалары.

Қазақстан Республикасының азаматтары, басқа да жеке субъектілер әкімшілік процестің қатысушылары ретінде. Қазақстан Республикасының атқарушы билік органдары. Мемлекеттік қызметкерлер. Жергілікті өзін-өзі басқарудың атқарушы органдары. Өртүрлі меншік нысанындағы кәсіпорындар мен мекемелер. Қоғамдық бірлестіктер. Әкімшілік юрисдикция саласында уәкілеттік берілген судьялар, органдар, лауазымды адамдар.

Дәріс 2. Әкімшілік-басқару процесі

Негізгі ұғымдар.

Әкімшілік-басқару процесінің құрылымы мен мазмұны. Тіркеу өндірісі. Лицензиялық өндіріс. Аттестаттау және аккредиттеу бойынша өндіріс. Стандарттау бойынша өндіріс. Сертификаттау өндірісі. Мемлекеттік тапсырыстарды квоталау және орналастыру өндірісі.

Мазмұны.

Мемлекеттік басқарудың нормативтік актілерін қабылдау бойынша іс жүргізу. Мемлекеттік басқарудың нормативтік актісінің жобасын дайындау және қарау. Мемлекеттік басқарудың нормативтік актісін қабылдау. Мемлекеттік басқарудың нормативтік актісін мемлекеттік тіркеу. Мемлекеттік басқарудың нормативтік актісін жариялау және күшіне енгізу.

Дәріс 3. Әкімшілік-юрисдикциялық процесс

Негізгі ұғымдар.

Мемлекеттік басқару саласындағы азаматтардың ұсыныстары мен өтініштері және ұйымдардың өтініштері бойынша іс жүргізу. Тәртіптік өндіріс. Атқарушылық іс жүргізу. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы өндіріс. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер бойынша іс жүргізуге қатысушылар.

Мазмұны.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер бойынша дәлелдемелер. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер бойынша іс жүргізу кезінде уәкілетті адамдар қолданатын әкімшілік-құқықтық мәжбүрлеу шаралары. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер бойынша іс жүргізу кезеңдері. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер бойынша қаулылар мен шешімдерді қайта қарау бойынша іс жүргізу.

Дәріс 4. Әкімшілік-сот процесі

Негізгі ұғымдар.

Әкімшілік әділет органдарының құқықтық сипаттамасы. "Әкімшілік әділет" және "әкімшілік юрисдикция" ұғымдарының арақатынасы. Сот билігі жүйесіндегі әкімшілік сот ісін жүргізу. Әкімшілік сот ісін жүргізу туралы заңдар.

Мазмұны.

Бітімгершілік судьялардың, жалпы юрисдикция соттары судьяларының және төрелік соттардың әкімшілік сот ісін жүргізуін жүзеге асыру. Әкімшілік сот ісін жүргізуді дамыту үрдістері. Әкімшілік іс жүргізу заңнамасы: даму және перспектива. Әкімшілік юрисдикция саласындағы сот бақылауы.

Дәріс 5. Әкімшілік юрисдикцияның іс жүргізу түрлері

Негізгі ұғымдар.

Әкімшілік-құқықтық шағымдар мен даулар бойынша өндіріс: түсінігі, қағидалары, құқықтық негізі, өндіріс субъектілері мен сатылары. Тәртіптік өндіріс: даулар туындаған жағдайда: түсінігі, қағидалары, құқықтық негізі, өндіріс субъектілері мен сатылары. Атқару өндірісі: түсінігі, қағидалары, құқықтық негізі, өндіріс субъектілері мен сатылары. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер бойынша өндіріс: түсінігі, қағидалары, құқықтық негізі, өндіріс субъектілері мен сатылары. Әкімшілік-құқықтық мәжбүрлеу шараларын қолдану бойынша өндіріс: түсінігі, қағидалары, құқықтық негізі, өндіріс субъектілері мен сатылары.

Мазмұны.

Шағымды беру және қабылдау тәртібі. Әкімшілік істерді сотта қарау сатылары. Шағым келтіру құқығы. Екінші сот инстанциядағы істерді қарастыру шектері. Кассациялық шағым келтіру мазмұны. Кассациялық тәртіпте бірінші инстанциядағы сот қаулысын жою немесе өзгерту негіздері. Қадағалау шағымын беру. Қадағалау тәртібінде сот қаулыларын қайта қарау шектері. Қадағалау шағымының мазмұны. Қадағалау шағымдарын қарастыру мерзімі. Қадағалау тәртібінде қарастырған істер бойынша сот шешімінің заңды күшіне енуі.

**«Әкімшілік процесс» пәні бойынша студенттердің білімін өздігінен
бақылауға арналған тест тапсырмалары**

1 Әкімшілік құқықбұзушылық туралы істер бойынша өндіріс тілі:

- A) Республиканың мемлекеттік тілі;
- B) ҚР мемлекеттік тілі;
- C) Іске қатысушы адамдардың тілінде;
- D) Өндіріс тілі міндетті емес;
- E) Дұрыс жауабы жоқ.

2 Өндіріс міндеттеріне мыналар жатады:

- A) Куәлардың айғақтарының адалдығы;
- B) Істі қараудың ашықтығы;
- C) Дәлелдемелердің толықтығы;
- D) Істі қараудың жариялығы;
- E) Барлық жауап дұрыс.

3 Өндіріс тілін білмейтін адамдардың құқықтары бар:

- A) Кез-келген тілде сөйлеуге;
- B) Тек ана тілінде сөйлеуге;
- C) Іске қатысушы адамдардың тілінде сөйлеуге;
- D) Мемлекеттік тілде сөйлеуге;
- E) Дұрыс жауабы жоқ.

4 Іс бойынша іс жүргізіліп жатқан тілді білмейтін немесе жеткілікті білмейтін іске қатысушы адамдардың құқықтары бар:

- A) Түсініктіме беруге;
- B) Мәлімдемелер жасауға;
- C) Шағымдар жасауға;
- D) Қарсылықтарын мәлімдеуге;
- E) Арыз жазуға.

5 Істі жабық қарау туралы шешім шығарылады:

- A) Анықтама;
- B) Соттың шешімі;
- C) Прокурордың наразылығы;
- D) Жәбірленушінің шағымы;
- E) Құқық бұзушының шағымы.

6 Іс жабық режимде қаралған жағдайда бұл шешімге шағым жасалуы мүмкін:

- A) Прокурормен;

- B) Қорғаушымен;
- C) Өзіне қатысты іс жүргізіліп жатқан тұлғамен;
- D) Судьямен;
- E) Заңды өкілмен.

7 Жалпы ереже бойынша іс жүргізу ашық түрде жүзеге асырылады:

- A) Барлық іс жүргізу;
- B) Істі қарау;
- C) Прокурордың наразылығы бойынша;
- D) Жәбірленушінің шағымы бойынша;
- E) Құқық бұзушының шағымы бойынша.

8 Іс жүргізуге қатысушы адамдардың міндетті, дереу каралуға жататын жазбаша нысандағы арыздары бұл:

- A) Қарсылық;
- B) Мәлімдеме;
- C) Өтініш;
- D) Шағым;
- E) Ұсыныс.

9 Өтінішті қанағаттандырудан бас тарту туралы шығарылады:

- A) Шешім;
- B) Анықтама;
- C) Қарсылық;
- D) Өтініш;
- E) Ұсыныс.

10 Егер тұлға өтінішхатты жазбаша нысанда дербес мәлімдей алмаған жағдайда, өтінішхатты мәлімдеуге болады:

- A) Заңды өкіл;
- B) Қорғаушы;
- C) Прокурор;
- D) Судья;
- E) Ауызша түрде.

11 Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша іс жүргізуді болдырмайтын мән-жайлар ӘҚБТК-де айқындалған:

- A) Толық түрде;
- B) Заңды негіздер болған кезде толықтырылуы мүмкін;
- C) Заңмен қарастырылмаған;
- D) Ішінара;
- E) Дұрыс жауабы жоқ.

12 Әкімшілік құқық бұзушылық оқиғасының болмауы әкімшілік құқық бұзушылық құрамының болмауының құрамдас бөлігі болып табылады:

- A) Бекіту дұрыс;

- B) Бекіту дұрыс емес;
- C) Ішінара;
- D) Жартылай;
- E) Дұрыс жауабы жоқ.

13 Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша шығындар мыналардан тұрады:

- A) Куәларға, куәгерлерге, мамандарға, сарапшыларға, аудармашыларға төленетін сомадан;
- B) Заттай дәлелдемелерді сақтауға және зерттеуге жұмсалған сомалардан;
- C) Қорғаушыға төленетін сомадан;
- D) Электр энергиясын өндіру мен өткізуге жұмсалған сомадан;
- E) Дұрыс жауабы жоқ.

14 Прокурорлық қадағалау жүзеге асырылмайды, егер:

- A) Іс уәкілетті органның қарауында болса;
- B) Іс уәкілетті лауазымды тұлғаның қарауында болса;
- C) Іс соттың қарауында болса;
- D) Іс бітімгершілік төреліктің қарауында болса;
- E) Заңда қарастырылмаған.

16 Әкімшілік процесте қорғаушы мен өкілдің процессуалдық құқықтарының көлемі бірдей:

- A) Дұрыс;
- B) Дұрыс емес;
- C) Ішінара;
- D) Жартылай;
- E) Дұрыс жауабы жоқ.

17 Адвокаттың өкілеттігі өндіріс барысында расталады:

- A) Ордермен;
- B) Рұқсатпен;
- C) Сенімхатпен;
- D) Өтінішпен;
- E) Жеке куәлікпен.

18 Заңды тұлғамен жасалған әкімшілік құқық бұзушылық туралы істі қарау кезінде, істі қарап жатқан орган заңды тұлғаның заңды өкілінің міндетті түрде қатысуын талап ете алады:

- A) Иә;
- B) Жоқ;
- C) Ішінара;
- D) Жартылай;
- E) Дұрыс жауабы жоқ.

19 Іске қатысуға тартылатын куәгерлердің саны:

- A) Екі;
- B) Төрт;
- C) Екіден кем емес;
- D) Төрттен артық емес;
- E) Міндетті емес.

20 Куәгердің хаттамада өзінің қатысуымен іс жүргізу әрекеттерін жасау фактісін куәландыру, бұл -

- A) Императивті норма;
- B) Диспозитивті норма;
- C) Абсолютті норма;
- D) Императивті, диспозитивті нормалар;
- E) Диспозитивті, абсолютті нормалар.

21 Аудармашы міндетін орындаудан бас тартқан адам жауаптылыққа тартылады:

- A) Тәртіптік;
- B) Азаматтық;
- C) Әкімшілік;
- D) Қылмыстық;
- E) Заңмен қарастырылмаған.

22 Қарсылық білдіру мыналарға қатысты мәлімделуі мүмкін:

- A) Маманға;
- B) Сарапшыға;
- C) Қорғаушыға;
- D) Өкілге;
- E) Аудармашыға.

23 Қарсылық білдіру мыналардың негізінде жүзеге асырылады:

- A) Арыз;
- B) Өтініш;
- C) Шешім;
- D) Анықтама;
- E) Шағым.

24 Сараптама тағайындалуы мүмкін:

- A) Істі қарау кезінде;
- B) Әкімшілік тергеу кезінде;
- C) Сынамалар мен үлгілерді алу кезінде;
- D) Процестің кез келген сатысында;
- E) Дұрыс жауап жоқ.

25 Сарапшының қорытындысы беріледі:

- A) Тек жазбаша нысанда;
- B) Тек ауызша нысанда;

- C) Ерекше жағдайларда жазбаша да, ауызша да берілуі мүмкін;
- D) Тек электрондық түрде;
- E) Заңмен қарастырылмаған.

26 Үлгілер мен сынамалар алынады:

- A) Дәлелдемелерді жинау сатысында;
- B) Процестің кез келген сатысында;
- C) Әкімшілік тергеу сатысында;
- D) Жәбірленушінің өтініші бойынша;
- E) Құқық бұзушының өтініші бойынша.

27 Тапсырма орындауға жатады:

- A) 5 күн мерзім аралығында;
- B) 7 күн мерзім аралығында;
- C) 10 күн мерзім аралығында;
- D) 15 күн мерзім аралығында;
- E) 1 ай мерзім аралығында.

28 Сұрау салу орындалуы тиіс:

- A) 5 күн мерзім аралығында;
- B) 7 күн мерзім аралығында;
- C) 10 күн мерзім аралығында;
- D) 15 күн мерзім аралығында;
- E) 1 ай мерзім аралығында.

29 Жеткізу жүзеге асырылады мына мерзімде:

- A) 48 сағатта;
- B) 72 сағатта;
- C) 24 сағатта;
- D) Мүмкіндігінше қысқа;
- E) 3 сағатта.

30 Әкімшілік ұстау туралы құрастырылады:

- A) Өтініш;
- B) Ұстау туралы акт;
- C) Хаттама;
- D) Арыз;
- E) Қаулы.

31 Заттай дәлелдемелерді бекіту тәсілдерін ӘҚБтК толық түрде айқындады:

- A) Иа;
- B) Жоқ;
- C) Заңмен қарастырылмаған;
- D) Ішінара;
- E) Дұрыс жауабы жоқ.

32 Әкімшілік тергеу аяқталғаннан кейін шығарылады:

- A) Тергеп-тексерудің аяқталғаны туралы шешім;
- B) Әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттама;
- C) Әкімшілік құқық бұзушылық туралы істі тоқтату туралы қаулы;
- D) Әкімшілік тергеуді аяқтау туралы анықтама;
- E) Әкімшілік істі қоғау туралы қаулы.

33 Азаматтардың өз құқықтарын, бостандықтары мен заңды мүдделерін іске асыруға жәрдемдесу туралы өтінішхаты қамтылған жолданым нысандарының бірі қалай аталады:

- A) Шешім;
- B) Ұсыныс;
- C) Қаулы;
- D) Арыз;
- E) Шағым.

34 Әкімшілік органның, лауазымды адамның жария-құқықтық қатынастарда қабылдайтын шешімі:

- A) Әкімшілік акт;
- B) Ұсыныс;
- C) Әкімшілік қалау;
- D) Әкімшілік рәсім;
- E) Шағым.

35 Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген мақсаттарда және шектерде заңдылығын бағалау негізінде әкімшілік органның, лауазымды адамның ықтимал шешімдер қабылдаудағы өкілеттігінің бірі:

- A) Әкімшілік акт;
- B) Ұсыныс;
- C) Әкімшілік қалау;
- D) Әкімшілік рәсім;
- E) Шағым.

36 Жария-құқықтық қатынастардан туындайтын, бұзылған немесе дау айтылатын құқықтарды, бостандықтарды немесе заңды мүдделерді қорғау және қалпына келтіру мақсатында сотқа берілетін құжат:

- A) Әкімшілік акт;
- B) Ұсыныс;
- C) Әкімшілік қалау;
- D) Әкімшілік рәсім;
- E) Әкімшілік талап қою.

37 Әкімшілік органға немесе лауазымды адамға жазбаша (қағаз және (немесе) электрондық) немесе ауызша нысанда, сондай-ақ бейнеконференц-байланыс, бейнежолданым нысанында жіберілген арыз немесе шағым:

- A) Үн қосу;
- B) Ұсыныс;

- C) Арыз;
- D) Сұрау салу;
- E) Жолданым.

38 Жеке немесе қоғамдық сипаттағы қызығушылық туғызатын мәселелер бойынша әкімшілік рәсімге қатысушының ақпарат беруі:

- A) Үн қосу;
- B) Ұсыныс;
- C) Арыз;
- D) Сұрау салу;
- E) Сауалнама.

39 Қазақстан Республикасының заңдарын және өзге де нормативтік құқықтық актілерін, мемлекеттік органдардың қызметін жетілдіру, қоғамдық қатынастарды дамыту, мемлекет пен қоғамның әлеуметтік-экономикалық және өзге де қызметі салаларын жақсарту жөніндегі әкімшілік рәсімге қатысушының жолданымның түрі:

- A) Үн қосу;
- B) Ұсыныс;
- C) Арыз;
- D) Сұрау салу;
- E) Сауалнама.

40 Мемлекет жүргізіп отырған ішкі және сыртқы саясатқа, сондай-ақ қоғамдық сипаттағы оқиғалар мен құбылыстарға әкімшілік рәсімге қатысушының өз көзқарасын білдіруі:

- A) Үн қосу;
- B) Ұсыныс;
- C) Арыз;
- D) Сұрау салу;
- E) Сауалнама.

Жеке жұмыс /практикалық бөлім/

1 Әкімшілік-процессуалдық заңдарды кодификациялаудың қазіргі жағдайы мен мәселелері

Практикалық бөлім.

Тамыз айында У. отбасы қаланың сыртынан саяжай сатып алып, қажетті мүліктерін тасымалдайды. Барлық мүлікті орналастырғаннан кейін картон мен басқа да орауыш материалдардың көп мөлшері қалады. У. ұлымен бірге барлық қоқыстарды орманның жанында орналасқан алаңқайға апарып, осы материалдарды жою мақсатында от жағады. Орман қорының жай-күйін пайдалану, күзету, қорғау, ормандарды молықтыру және орман өсіру, жануарлар дүниесі мен ерекше қорғалатын табиғи аумақтар мәселелерімен айналысатын Қазақстан Республикасының Мемлекеттік орман шаруашылығы инспекторы У.-ға бір жүз АЕК көлемінде айыппұл салынып әкімшілік жауапкершілікке тартылды. У. көрсетілген айыппұлды төлеуден бас тарта отырып, оны тек мемлекеттік өрт қадағалауын жүзеге асыратын органдар ғана көрсетілген әрекеттер үшін оны тиісті жауапкершілікке тарта алады деп түсіндіреді.

Мемлекеттік орман шаруашылығы инспекторының іс-әрекетінің заңдылығын бағалаңыз.

2 Әкімшілік процесте азаматтардың құқықтарын қорғау механизмі

Практикалық бөлім.

П. отбасы ауылдың шетінде орналасқан жеке үйде тұрады. П. үйі шетте орналасқандықтан автокөлігін өзінің участкесіне жақын жерде қалдырып жүрді. Автокөлік ешкімге кедергі келтірмегендіктен, бір жылдан кейін П. өз үйінің жанынан гараж салды. Аталған іс-әрекеттері үшін учаскелік полиция Пироговты ҚР ӘҚБтК 319-б. сәйкес 15 АЕК көлемінде айыппұл түрінде әкімшілік жауаптылыққа тартады және бұл құрылысты бұзу қажеттілігін атап көрсетеді.

Пироговты әкімшілік жауапкершілікке тартудың заңдылығын бағалаңыз.

Аталған іс бойынша қандай уәкілетті орган

3 Қазақстан Республикасындағы әкімшілік реформа және сот төрелігі

Практикалық бөлім.

Қалалық ішкі істер басқармасының кезекші бөліміне жатақхана бөлмесінде спирттік ішімдіктерді ішкен университет студенті Ф. жеткізілді. Г. куәгердің көрсеткеніндей, студент Ф. бір шөлмек арағы бар бөлмеге келіп, қатты айқайлап, ұрысып, куәгерге онымен бірге ішуді ұсынған. Бұған жауап ретінде Г. полиция қызметкерлерін шақырды. ҚШБ кезекші бөлімінде Ф. өзін дөрекі ұстап, қойылған сұрақтарға жауап беруден бас тартты. Аталған фактілер бойынша әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттама толтырылып, ПБ бастығына жолданды. Студент Ф. ұсақ бұзақылық жасағаны үшін және полиция қызметкерлеріне қасақана бағынбағаны үшін кінәлі деп танылды. ПБ

бастығы 15 тәулікке әкімшілік қамауға алу түріндегі әкімшілік жаза тағайындалған қаулы шығарды. Шығарылған қаулы бойынша облыстық Полиция департаментінің бастығына шағымданды.

Қалалық ішкі істер басқармасы бастығының шығарған қаулысы заңды ма? Облыстық Полиция департаментінің бастығы қандай шешім қабылдауы тиіс? Осы шешімнің заңдылығын бағалаңыз.

4 Әкімшілік процестің қағидалары

Практикалық бөлім.

Ішкі істер басқармасының бастығы азамат Смирновқа аң аулау ережелерін бұзғаны үшін әкімшілік айыппұл салды. Қосымша жаза түрінде оның аңшылық қаруы тәркіленді. Смирнов қаруды заңсыз тәркілеу туралы сотқа шағымданып, оның кәсіпқой аңшы екенін және ол үшін аң аулау - өмір сүруге арналған қаражаттың жалғыз көзі екенін айтқан.

Осы жағдайға заңдық талдау беріңіз.

5 Әкімшілік процесс субъектілерінің құқықтық мәртебесі

Практикалық бөлім.

Сауда кешенін салуға рұқсат алғаннан кейін, жеке кәсіпкер Иванов ұзақ уақыт бойы басталған "мұздатылған" құрылыс орнында құрылысты жалғастыруға шешім қабылдады, өйткені оның пікірінше, іргетас өте жақсы қаланған. Сауда орталығының ішіндегі іргетасқа байланысты үй-жайлардың жобалық орналасуын сәл өзгертуге тура келді. Аудан сәулетшісі И.-ге жіберілген бұзушылықтар үшін 50000 теңге төлеуге міндеттеді, содан кейін ол бекітілген жобаға өзгерістер енгізуге келісті.

Сіздің пікіріңіз.

6 Әкімшілік-басқару процесіндегі әкімшілік регламенттерді қалыптастырудың құқықтық негіздері

Практикалық бөлім.

Ауа температурасының айтарлықтай төмендеуімен сиырлардың жаппай аурулары бір уақытта пайда болды. Мал шаруашылығының басшылығы жануарларды сұрыптау және орналастыру және тиісті егулер мен инъекциялар жүргізу туралы шешім қабылдады. Бұл жағдай туралы біліп, ветеринарлық инспектор осы шаруашылықтың басшысына осы шаруашылықты қысқа уақтылы дайындамағаны үшін ҚР ӘҚБтК 406-б. сәйкес бір жүз жиырма бес АЕК көлемінде әкімшілік айыппұл түрінде әкімшілік жаза қолданды.

Осы жағдайды түсіндіріңіздер.

7 Қазақстанның атқарушы билік органдары жүйесіндегі мемлекеттік қызметтер: институтты қалыптастыру және құқықтық реттеу

Практикалық бөлім.

Құрылысқа рұқсат алған және аталған жобаны бекіткен жеке кәсіпкер кафе құрылысын бастайды. Кафе ішінара жағалауда, ал ішінара суда орналасады деп жоспарланған, сонымен қатар жақын жерде қайықтар мен катамарандарды жалға беру жоспарланған болатын. Кафе құрылысын аяқтап,

жалға беру станциясының құрылысын бастағаннан кейін (болжалды айлақ құрылысының иінкүштері судан шығып тұрды), Скворцов биыл қайық станциясын ашуға уақыт болмайтынын түсініп, құрылысты келесі жылы жалғастыру жөнінде шешім қабылдады. Су объектілерінің пайдаланылуы мен қорғалуын бақылау жөніндегі мемлекеттік инспектор жеке кәсіпкерге әкімшілік ескерту жасады.

Сіздің пікіріңіз.

8 Қазақстан Республикасындағы әкімшілік процедураларды құру және қалыптастыру үрдістері

Практикалық бөлім.

Әскери есепте тұрған Марденовке әскери комиссариаттан шақыру қағазы келді. Ол шақыру туралы хабарламаны алған сәттен бастап үш күн ішінде құжаттарды тексеру үшін әскери комиссариатқа келуге тиіс болды. Бірақ әскерге шақырылушы М. көрсетілген мерзімде әскери комиссариатқа келмеді және әскери комиссар ҚР ӘҚБтК 647-б. сәйкес 5 АЕК көлемінде айыппұл салды.

Әскери комиссардың әрекеті заңды ма?

Халық емшісі Анастасия әкімшілік жауапкершілікке тартылды және оған Аудандық ішкі істер басқармасының бастығы тиісті емші дипломынсыз халық медицинасымен айналысқаны үшін ҚР ӘҚБтК 424-б. сәйкес бес АЕК көлемінде айыппұл салды. Емші әйел АІБ бастығының әрекетіне сотқа шағымданды.

АІБ бастығының айыппұл салу туралы қаулысы заңды ма, істің осы санатын қарауға кім құқылы? Егер емшінің мұндай қызметі бір адамның денсаулығына зиян келтірсе, жағдай өзгерер ме еді?

9 Атқарушы билік органдарының нормативтік актілерді қабылдау рәсімдері: құқықтық реттеудің түсінігі, жіктелуі және проблемалары

Практикалық бөлім.

Көлік құралын ұстау туралы хаттаманың жобасын жасаңыз.

10 Тіркеу рәсімдерінде азаматтардың құқықтарын қамтамасыз етудің өзекті мәселелері

Практикалық бөлім.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы істі қозғау және әкімшілік тергеу жүргізу туралы ұйғарымның жобасын жасаңыз.

11 Қазақстан Республикасындағы лицензиялауды құқықтық реттеу

Практикалық бөлім.

Әкімшілік жауапкершілікке тарту туралы қаулының күшін жою туралы әкімшілік талап арыз жасаңыз.

12 Қазақстан Республикасындағы жоғарғы білім беру саласындағы аттестациялау және аккредитациялау рәсімдері

Практикалық бөлім.

16 жастағы азамат Нугманов алты ай бойына азаматтарды әскери есепке қою жөніндегі комиссияның жолдамасы бойынша медициналық куәландырудан жалтарған. Бұл жөнінде учаскелік полицияға мәлім болады, әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттама толтырылып ҚР ӘҚБтК 648-бабына сәйкес үш АЕК көлемінде әкімшілік айыппұл салынады.

Учаскелік полицияның әрекеті заңды ма? Әскери комиссариаттардың азаматтардың әскери міндеттерін орындауын қамтамасыз ету үшін аумақтық ішкі істер органдарымен өзара әрекеттесу тәртібі қандай?

13 Қазақстан Республикасындағы тәртіптік өндірісті құқықтық реттеу

Практикалық бөлім.

Азамат Н. заңнамада белгіленген тәртіппен әкімшілік қамауды өтеу орнынан дүкенге барып келу туралы шешеді. Мұны ішкі істер органының кезекшісі байқап қалады. Осыған байланысты ол ҚР ӘҚБтК 806-бабына сәйкес әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттама толтырды. Істің материалдарын қарастырып, басшы азамат Н. 15 тәулік мерзімге әкімшілік қамаққа алу түріндегі әкімшілік жаза қолданады.

Сұрақ. Ішкі істер органы бастығының әрекеті заңды ма? Әкімшілік қамауға алуды өтеу тәртібі қандай?

14 Қазақстан Республикасының сот билігі жүйесіндегі әкімшілік сот өндірісі

Практикалық бөлім.

"Кедр" қоғамдық бірлестігі қоршаған ортаны қорғау және пайдаланылған радиоактивті қалдықтардың елімізге әкелінуіне жол бермеу мақсатында митинг өткізуге шешім қабылдады, плакаттар мен басқа да атрибуттар дайындап әл-Фараби көшесіне шығып митинг өткізе бастайды. Он минуттан кейін митингті белгіленген тәртіппен полиция қызметкерлері таратып жіберді.

Митингті ұйымдастырушылар митингті ұйымдастыру кезінде белгіленген тәртіпті бұзғаны үшін әкімшілік жауапкершілікке тартылды. Оларға қалалық ішкі істер басқармасының бастығымен ҚР ӘҚБтК 488-б. сәйкес отыз АЕК көлеміндегі әкімшілік айыппұл салынады.

Сұрақ. Митингілерді ұйымдастыру және өткізу тәртібі қандай? Аталған құқық бұзушылықты қарауға кім құқылы?

15 Шет елдердегі әкімшілік сот өндірісі

Практикалық бөлім.

"Азық-түлік" дүкенін тексеру нәтижесінде таңбалануы міндетті таңбаланбаған өнімдерді сату фактілері, сондай-ақ баға белгілеу тәртібін бұзу жағдайлары анықталды. Аталған құқық бұзушылықтар үшін сауда, тауарлар сапасы мен тұтынушылардың құқықтарын қорғау бойынша мемлекеттік инспекцияның аумақтық басқармасының басшысы Х. «Азық-түлік» дүкенінің директорын ҚР ӘҚБтК 203-бабына сәйкес 45 АЕК көлемінде әкімшілік айыппұл түріндегі әкімшілік жауаптылыққа тартады.

Х. әрекеттерінің заңдылығын бағалаңыз.

16 Қазақстандағы әкімшілік әділет генезисі

Практикалық бөлім.

Азамат Х. орманда серуендеп жүріп, арасында әдепсіз сөздері бар өлеңді қатты дауыстап шырқап жүрді. Орманның сырт жағында учаскелік полиция уәкілі өтіп бара жатып, ол азамат Х.-ның өлеңдерін естіп, ҚР ӘҚБтК 434-бабымен қарастырылған «ұсақ бұзақылық» әкімшілік құқық бұзушылықты дереу тоқтатуын талап еткен. Ал азамат Х. болса, аталған құқық бұзушылық қоғамдық тәртіпке қол сұғады, ал бірақ тұжырымдамасы заңда нақты анықталмаған, тек қоғамдық деп аталатын орындар ғана деп жазылған және олардың ішінде орман деген сөз жоқ, осылайша ешқандай құқық бұзушылық жасамағандығын айтып қарсылық білдіреді. Азамат Х. келтірілген уәждері, учаскелік полиция уәкілі үшін сенімді емес болды. Полиция қызметкері әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттама толтырып бес АЕК көлеміндегі айыппұл түріндегі әкімшілік жаза тағайындады.

Заңды жағдайды шешіңіз.

17 Әкімшілік әділет мемлекеттік басқарудағы заңдылықты қамтамасыз ету тәсілі ретінде

Практикалық бөлім.

Азамат П. жаңа паспорт алғаннан кейін паспорт және виза қызметінің қызметкері жіберген бірқатар сөздерде жіберілген қателіктерді, атап айтқанда оның әкесінің аты дұрыс жазылмағанын көреді. Ол жіберілген қателіктерді өз бетінше түзетеді. Біраз уақыт өткен соң, ол тұратын ауданда арнайы операциялық іс-шара жүргізу барысында полиция қызметкерлері оның жеке басын куәландыратын құжаттарын көрсетуді сұрайды. Азамат П. паспортын ұсынды, полиция қызметкерлері құжаттарды мұқият тексеріп, паспорт бетінен түзетулердің іздерін көреді. Осыған байланысты полиция қызметкерлері азамат Петровтан істің мән-жайын анықтау үшін аудандық ішкі істер басқармасының бөліміне баруды сұрайды.

Сұрақ: паспортта жіберілген қате жазбаны көргеннен кейін П. не істеу керек еді? Оның іс-әрекетінде әкімшілік құқық бұзушылық құрамы бар ма? Полиция қызметкерлерінің әрекеті заңды ма?

18 Әкімшілік сот ісін жүргізудегі дәлелдемелер

Практикалық бөлім.

Паспортын жоғалтқан азамат О. аумақтық ішкі істер органының паспорт-визалық қызметіне келеді, онда оған төлқұжат алу үшін толтырылуы қажет барлық қажетті құжаттардың үлгілері ұсынылды. Азамат О. барлық құжаттарды ешбір қатесіз толтырды. Дайындалған құжаттарды тексеру барысында азамат О. өзінің жасын дұрыс көрсетпегені анық болады.

Осыған байланысты паспорт және виза қызметінің бастығы ҚР ӘҚБтК 495-б. сәйкес әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттама толтырады және оған 20 АЕК көлемінде айыппұл түрінде әкімшілік жаза қолданады.

Жағдайды шешіңіз.

19 Әкімшілік сот ісін жүргізудегі сот төрелігінің қағидалары

Практикалық бөлім.

Адвокат Л. пәтер ұрлығын жасады деген күдікпен ұсталған өзінің клиентімен кездесу үшін тергеу изоляторына келеді. Клиентпен әңгімелесу барысында, адвокат оған ішінде ақ ұнтағы бар сөмкесін бермекші болады (сараптама көрсеткендей, бұл героин болды), сол уақытта оны дереу қылмыстық – атқару жүйесінің қызметкерлері байқап, ұстап алады.

Ауысым бастығы азамат Л.-ға ҚР ӘҚБтК 481-б. сәйкес көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттама жасалып, ведомстволық материалдарды аумақтық ішкі істер органына тапсырды.

Аға ауысым дұрыс жұмыс жасады ма? Азамат Левин қандай құқық бұзушылық жасады?

20 Әкімшілік сот ісін жүргізу және адам құқықтары

Практикалық бөлім.

Жас баласы бар азаматша А. балалар емханасынан оралғаннан кейін жазу үстеліне жеке куәлік пен басқа да құжаттарын салып қояды. Бөлмеден бірнеше минутқа шығып кетіп оралған әйел, жазу үстелінің суырмасының ашық тұрғанын және баласымен жыртылған жеке куәлік парақтарының еденде шашылып жатқанын көреді.

Аумақтық ішкі істер органының паспорт және виза қызметіне хабарласып, болған жағдайды түсіндіреді. Паспорт және виза қызметінің инспекторы оған әкімшілік құқық бұзушылық жасағандығын мәлімдеді.

Паспорт және виза қызметі қызметкерінің әрекеттері заңды ма?

Жасаған іс-әрекеті әкімшілік құқық бұзушылық болатын болса, қандай бап қолданылуы мүмкін?

21 Қазақстан Республикасындағы мамандандырылған әкімшілік соттар: заң жобалау қызметінің қалыптасуы мен мәселелері

Практикалық бөлім.

Азамат К. қысқы демалыс кезінде шаңғыны жалға алу және мұз үстімен сырғанау үшін мұз айдынына келеді. Мұз айдынында бекітілген ережелеріне сәйкес, шаңғымен сырғанау уақытын төлеумен қатар, төлқұжатты да кепілге тапсыру қажет. К. белгіленген соманы төлеп, төлқұжатын тапсырып, сырғанауға кетеді.

Ковалевтің мұз үстінде сырғанауы кезінде прокат иесі дүкенге 10 минутқа шығып кетеді, қайтып оралғанда ол будка есігінің ашылғанын, сондай-ақ К.-ның төлқұжаты жоқ екенін анықтайды.

Сұрақ: бұл жағдайда кіммен және қандай әкімшілік құқық бұзушылық жасалды?

22 Әкімшілік шағымдану институты: қалыптасу және даму мәселелері

Практикалық бөлім.

Учаскелік полиция уәкілі әкімшілік учаскенің паспортын жүргізу тәртібін тексеру барысында 17 жастағы азамат Ф.-ның төлқұжатсыз тұратынын

анықтады. Учаскелік полицияның «неге осы күнге дейін төлқұжат алмағансың?» деген сұрағына азамат Ф. паспортты 18 жастан бастап алады деп жауап берді. Полицияның учаскелік комиссары осы факт бойынша Әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттама жасап, материалдарды кәмелетке толмағандардың істері және олардың құқықтарын қорғау жөніндегі комиссияға жіберді, ол азаматқа Ф. ҚР ӘҚБтК 492-б. 2-т. сәйкес жеті АЕК көлемінде әкімшілік айыппұл салды.

Сұрақ: Ф. іс-әрекетінде әкімшілік құқық бұзушылықтың құрамы бар ма? Учаскелік полиция мен кәмелетке толмағандардың істері және олардың құқықтарын қорғау жөніндегі комиссияның әрекеттері заңды ма?

23 Әкімшілік процесс құрылымында әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер бойынша іс жүргізу

Практикалық бөлім.

Зейнеткер С. өз үйінің сыртындағы орындықта отырып, қарама-қарсы үйдің бұрышында жертөледен түтін шығып жатқанын көреді. Тезарада «101» қоңырау шалады. Оқиға орнына келген өрт сөндірушілер үйдің жертөлесінде ыстық су құбырының жарылғанын, содан ыстық бу шығып жатқанын анықтады.

Сұрақ: зейнеткер С.-ның іс-әрекеттерінде Қазақстан Республикасының Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 438-бабында қарастырылған әкімшілік құқық бұзушылық құрамы бар ма?

24 Әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер бойынша өндірістегі қорғаушы

Практикалық бөлім.

Азамат В. (жеңіл дәрежеде мас күйінде болған) өзінің туыстарымен, жұбайымен, ағасымен және анасымен теміржол станциясында электр пойызын күтеді. Осы кезде оларға полиция қызметкерлері келіп, В. мен оның әйелінен жеке куәліктерін талап етті. Олардың өздерімен құжаттары болмағандықтан, полиция қызметкерлері ерлі-зайыптыларды олармен бірге желілік полиция бөлімшесінің кезекші бөліміне баруларын сұрайды. Анасы мен ағасы полиция қызметкерлерінен оларды электр пойызына жіберуді өтінеді. Алайда полиция қызметкерлері В. мен оның әйелін желілік полиция бөлімшесінің кезекші бөліміне алып келеді. Осы уақытта оның ағасы інісі мен оның әйелін жедел түрде босатуын талап ете бастайды. Полиция қызметкерлерінің бірі белбеуінен резеңке таяқшаны шешіп, інісіне резеңке таяқшасымен кезенеді. Сол кезде Васильевтің ағасы полиция қызметкеріне қарсы ұмтылып, полиция қызметкерлері көмекке жүгіріп келіп оның қолына кісен салғанға дейін ұстаған. Барлықтарын желілік бөлімге алып келіп, ЖПО бастыңы В. мен оның әйеліне, ағасына хаттама толтырып ҚР ӘҚБтК 443-б. 2-т. сәйкес 15 тәулікке қамауға алу түрінде әкімшілік жаза тағайындады.

Сұрақ: полиция қызметкерлерінің әрекеттері заңды ма және В., оның жұбайы мен ағасы тарабынан ҚР ӘҚБтК-нің 443-б 2-т. көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтың құрамы бар ма?

25 Әкімшілік юрисдикция саласындағы прокурордың әкімшілік-құқықтық мәртебесі

Практикалық бөлім.

Өзбекстан Республикасының азаматы Астана қаласына келіп, салынып жатқа, құрылыстардың біріне құрылысшы болып жұмысқа кіреді. Жұмыс аяқталғаннан кейін ол құрылыс алаңынан шығып, дүкенге қарай бет алды, оны патрульдік-күзет қызметінің жасағы ұстап алып, құжаттарын ұсынуды сұрайды. Өзбекстан азаматы тек өз елінің төлқұжатын ұсынды. Осылайша, ол аумақтық полиция бөлімшесіне жеткізіледі, бөлімшеде бес сағат уақыт болады. Оған ҚР ӘҚБтК 517-б. сәйкес 7 АЕК көлемінде айыппұл салынып әкімшілік жаза қолданылады.

Сұрақ: Өзбекстан азаматы қандай құқық бұзушылық жасады? Полиция қызметкерлері тарапынан қандай бұзушылықтарға жол берілген? Қолданылған әкімшілік жаза заңды ма? Жеке басты куәландыратын құжаттарды тексеру үшін заңмен қандай негіздер бекітілген?

26 Атқарушы органдар әкімшілік юрисдикция субъектілері ретінде

Практикалық бөлім.

Қостанай облысының Полиция департаменті бастығының бұйрығымен Қостанай қаласының Полиция басқармасы көші-қон қызметі бөлімінің қызметкерлері «Мигрант» жедел-алдын алу іс-шарасын өткізеді. Бұл іс-шараларының мақсаты, яғни заңсыз көші-қон арналарының жолын кесу, заңсыз еңбек қызметімен айналысатын шетелдіктерді анықтау, сонымен қатар мемлекеттік шекараны заңсыз кесіп өту және шетелдік жұмыс күштерді пайдалану ережелерін бірнеше рет бұзу деректерін, оларды ұйымдастырушыларды анықтау.

«Мигрант» жедел-алдын алу іс-шарасын жүргізу кезінде облыс аумағында заңсыз жұмыс істеген көршілес Өзбекстан Республикасының 10-ға таман азаматы анықталды. Олар осы қалада ғимарат салу жұмыстарымен айналысқан. Аталған дерекке байланысты Қазақстан Республикасы Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 517-б. 5-т. сәйкес әкімшілік хаттама толтырылып, әкімшілік іс сотқа жіберілді. Сот шешімімен Өзбекстан азаматтарына он бес айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салды.

Сұрақ: Өзбекстан Республикасының азаматтары қандай құқық бұзушылық жасады? Қолданылған әкімшілік жаза заңды ма? Жеке басты куәландыратын құжаттарды тексеру үшін заңмен қандай негіздер қажет?

27 Әкімшілік юрисдикция саласындағы сот бақылауы

Практикалық бөлім.

Өзбекстан Республикасының азаматы В. Қазақстан Республикасына жеке шаруасымен келіп, жұмысқа орналасуға арнайы рұқсат алмай, заңсыз еңбек қызметін жүзеге асырып, Қазақстан Республикасының халықтың көші-қоны саласындағы заңнамасын бұзған. Оның кінәсі, іс құжаттарымен және оның кінәсін мойындаған жауабымен дәлелденген. Сарыкөл аудандық сотының қаулысымен кінәлі деп танылып, әкімшілік жазаға тартылды.

Сұрақ: В.-ға қатысты ҚР ӘҚБтК бабы және жаза түрі қолданылды? Өзбекстан Республикасының азаматы әкімшілік құқық бұзушылық жасады ма? Біздің елде шетел азаматтары мен азаматтығы жоқ адамдарға қатысты шектеулер бар ма және олар қандай заңмен анықталған?

28 Қазақстан Республикасындағы әкімшілік мәжбүрлеу шараларын құқықтық реттеу

Практикалық бөлім.

Полиция қызметкерлері Нигерия азаматын есірткі сатты деген күдікпен ұстады. Бұл адамнан жауап алу кезінде оның орыс тілін білмейтіні белгілі болды, осыған байланысты оған аудармашы берілуін сұрайды. Полиция қызметкерлері Нигерия Республикасының тілін білетін аудармашыны ұсынды. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша іс жүргізуді жүзеге асыру барысында оның көрінеу жалған аударма жасағаны анықталды.

Осыған байланысты Ішкі істер органының кезекшісі дерекке байланысты Қазақстан Республикасы Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексіне сәйкес әкімшілік хаттама толтырылып, әкімшілік іс сотқа жіберілді. Әкімшілік сот іс материалдарын қарап, аудармашыға он тәулік мерзімге әкімшілік қамау түрінде әкімшілік жаза тағайындады.

Жағдайдың заңдылығын анықтаңыз.

29 Қазақстан Республикасындағы атқарушылық іс жүргізуді құқықтық реттеу

Практикалық бөлім.

Рудный қаласы АПБ ЖПҚБ Табиғатты қорғау полициясы бөлімшесінің қызметкерлері абаттандыру ережелерін бұзуға жол бермеу бойынша тұрақты негізде рейдтік іс-шаралар жүргізу барысында қызмет көрсететін ұйымдар үйдің іргелес аумағын қар мен мұздан уақтылы тазалауды қамтамасыз етпегені, сондай-ақ қала аумағында қарды жинауға жол берілгені анықталды. Аталған бұзушылық фактісі бойынша ҚР ӘҚБтК-нің 505-б. бойынша әкімшілік хаттама жасалды.

Жағдайдың заңдылығын анықтаңыз.

30 Әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер бойынша өндіріс

Практикалық бөлім.

25.06. күні түнгі сағат 23:10 шамасында Қараменді ауылының сыртында күдік тудырған 41 жастағы тұрғынды учаскелік полиция уәкілі тоқтатады. Тексеру барысында ол өзімен бірге Ішкі істер органында тіркеуде жоқ, аңшы мылтығын өзімен алып жүргені анықталды.

Анықталған дерек бойынша учаскелік полиция уәкілі қандай іс-шаралар қолдануы керек?

Анықтамалық сөздік (Глоссарий)

Аккредиттеу - аккредиттеу жөніндегі орган өтініш берушінің белгілі бір салада сәйкестікті бағалау жұмыстарын орындау құзыретін ресми танитын рәсім.

Акционерлік қоғам - өзінің қызметін жүзеге асыру үшін қаражат тарту мақсатында акциялар шығаратын заңды тұлға танылады.

Аттестаттау комиссиясы - тиісті құқықтық актіде белгіленген негізде және тәртіппен құрылған, қызметкердің кәсіптік даярлық деңгейіне, атқаратын немесе бос лауазым бойынша оның талаптарына сәйкестігіне (сәйкес келмеуіне), оған белгілі бір дәреже, атақ, сыныптық шен беру мүмкіндігіне баға беруге танылған адамдар тобы (алқа).

Азаматтық - адамның ар-намысын, негізгі құқықтары мен бостандықтарын тану мен құрметтеуге негізделген, олардың өзара құқықтарының, міндеттері мен жауапкершілігінің жиынтығынан көрінетін, адамның мемлекетпен тұрақты саяси-құқықтық байланысы.

Ассоциация - *институционалдық мағынада* - қоғамдық маңызы бар нәтижелерге қол жеткізу мақсатында саяси, экономикалық, кәсіптік және т.б. қызмет субъектілерінің ерікті қоғамдық бірлестігінің (Одағының) түрі.

Аудит - аудиторлардың (аудиторлық фирмалардың) бухгалтерлік (қаржылық) есептілікке, төлем-есеп айырысу құжаттамасына, салық декларацияларына және басқа да қаржылық міндеттемелер мен экономикалық субъектілердің талаптарына ведомстводан тыс тәуелсіз тексерулерді жүзеге асыру, сондай-ақ өзге де аудиторлық қызметтерді көрсету жөніндегі кәсіпкерлік қызметі.

Арыз - адамның өз құқықтары мен бостандықтарын немесе басқа адамдардың құқықтары мен бостандықтарын іске асыруда жәрдем көрсету туралы өтінішхаты не заңдардың және өзге де нормативтік құқықтық актілердің бұзылуы, өтініштерді қарайтын субъектілердің, лауазымды тұлғалардың жұмысындағы кемшіліктер туралы хабарлама не олардың қызметін сынау;

Ақпараттық қауіпсіздік - ақпаратты іздеу, алу, беру, жасау, тарату және пайдалану процестерін іске асыру кезінде жеке адамның, қоғам мен мемлекеттің өмірлік маңызды мүдделерінің ішкі және сыртқы қатерлерден қорғалуының жай-күйі.

Ақпараттық қамтамасыз ету - басқарушылық, ғылыми-техникалық және басқа да міндеттерді шешу үшін арнайы дайындалған ақпаратты дайындау және ұсыну жөніндегі процестердің жиынтығы.

Алқалылық - атқарушы билік органдарының қызметін ұйымдастыру принципі, оның мәні осы органдардың қызметкерлерінің құзыретіне кіретін мәселелерді алқалы (бірлескен) талқылауы және олар бойынша алқалы шешімдер қабылдау болып табылады. Алқалылық принципі белгілі бір мәселелерді талқылау кезінде қоғамдық пікірді анықтауға, ғалымдардың, мамандардың тәжірибесі мен білімін тиімді пайдалануға, мүдделі тұлғалар мен ұйымдардың мүдделері мен қажеттіліктерін толық ескеруге мүмкіндік береді.

Алқа - 1) оның құзыретіне жататын мәселелерді бірлесіп шешуге құқығы бар адамдар тобы; 2) Қазақстан Республикасының атқарушы билік органдарының мемлекеттік органдарында және атқарушы билік органдарында құрылған кеңесші орган.

Атқарушы билік – «биліктің тармақталуы» заңдарына сәйкес құқық қолданушы билік. Оған парламенттің, яғни заң шығарушы биліктің қабылдаған заңдарын атқару міндеті жүктеледі. Атқарушы билік жетекші, бірінші билік ретінде саналатын заң шығарушы билікке тәуелсіз. Атқарушы билік не президентке – мемлекет басшысына және үкіметке (президенттік республикаларда), не мемлекет басшысына (парламенттік елдерде) тиесілі болады. ҚР Конституциясында Атқару билігін Үкіметтің жүзеге асыратындығы, атқарушы органдар жүйесін басқарып, олардың қызметіне басшылық жасайтындығы көзделген. Үкімет өзінің бүкіл қызметі үшін ел Президентінің алдында жауап береді, сондай-ақ Конституция бабында көзделген реттерде Парламентке есеп береді. Үкіметтің құзыреті, ұйымдастырылуы мен қызмет тәртібі конституциялық заңмен белгіленеді. Атқарушы билік заң шығарушы бастаманың қайнар көзі ретінде, әрі парламенттің заң шығарушылық қызметіне нәтижелі әсер ете отырып, заң шығарушы биліктің өз уәкілеттерін ойдағыдай жүзеге асыруына тікелей ықпал етеді.

Атқарушы билік органының құқықтық мәртебесі - құқықтық тәртіппен белгіленген органның тағайындалуымен, оның мемлекеттік билік органдары жүйесіндегі орны мен рөлімен, осы органның өзіне жүктелген міндеттерді іске асыру жөніндегі функциялары мен міндеттерінің жиынтығымен, оның өкілеттіктерін жүзеге асыруға жауапкершілігімен сипатталады.

Атқарушы билік органының құқықтық актілері - атқарушы билік органдарының құқықтық мәртебесіне сәйкес белгілі бір құқықтық нысанда қабылданған және шығарылған және белгілі бір құқықтық салдарды, оның ішінде нақты атқарушы билік органын жүргізу саласындағы құқықтық қатынастардың туындауын, тоқтатылуын немесе өзгеруін туғызатын құқықтық нормаларды (құқықтық нұсқамаларды) қамтитын ресми жазбаша құжаттар.

Аудармашы - әкімшілік іске мүдделі емес, әкімшілік сот ісін жүргізу жүзеге асырылатын тілді білетін, бір тілден екінші тілге аудару үшін қажетті білімі бар адам не саңыраумен, мылқаумен, керең-мылқаумен қарым-қатынас жасау техникасын еркін білетін адам аудармашы ретінде шақырылады.

Әкімшілік жауапкершілік - заңдық жауапкершіліктің бір түрі, ол өкілетті органдардың немесе лауазымды адамдардың әкімшілік құқық бұзушылық (теріс қылық) жасаған адамдарға әкімшілік жазалар қолдануынан көрініс табады.

Әкімшілік юрисдикция – 1) мемлекеттік биліктің уәкілетті органының, лауазымды адамның мемлекеттік органмен (оның лауазымды адамымен) осы орган жария билікті жүзеге асырған кезде жеке не заңды тұлғаның мемлекеттік органмен (оның лауазымды адамымен) әкімшілік-құқықтық қатынастарына байланысты жеке әкімшілік істерді (дауларды) шешу жөніндегі заңмен реттелген қызметі-әдетте, атқарушы билік. 2) уәкілетті органның, лауазымды тұлғаның әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарау және әкімшілік

жауапкершілік шараларын - әкімшілік жазаларды қолдану жөніндегі заңмен реттелген қызметі.

Әкімшілік әділет - бұл мемлекеттік басқару саласындағы заңдылықтың сақталуын бақылау жөніндегі арнайы органдардың жүйесі, сонымен қатар тар мағынада - бір жағынан азамат немесе ұйым, екінші жағынан мемлекеттік басқару органы арасындағы әкімшілік-құқықтық дауларды шешудің ерекше процедуралық тәртібі.

Әкімшілік жаза - заңмен уәкілеттік берілген судья, органдар (лауазымды адамдар) әкімшілік құқық бұзушылық жасағаны үшін қолданатын мемлекеттік мәжбүрлеу шарасы болып табылады және мұндай құқық бұзушылық жасаған тұлғаны құқықтары мен бостандықтарынан Қазақстан Республикасының Әкімшілік құқық бұзушылық туралы Кодексте көзделгендей айыруды немесе олардың шектелуін қамтиды.

Әкімшілік ұстап алу - құқық бұзушылықтың жолын кесу немесе іс жүргізуді қамтамасыз ету мақсатында жеке тұлғаның, заңды тұлға өкілінің, лауазымды адамның жеке бас бостандығын қысқаша мерзімге шектеу. Әкімшілік құқық бұзушылықтың жолын кесу, құқық бұзушының жеке басын анықтау, әкімшілік құқық бұзушылық анықталған жерде оны жасау мүмкін болмаған кезде әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттама жасау, әкімшілік құқық бұзушылық туралы істі уақтылы және дұрыс қарауды және іс бойынша қабылданған қаулыны орындауды қамтамасыз ету мақсатында ерекше жағдайларда қолданылуы мүмкін.

Әкімшілік тергеу - әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс қозғау туралы мәселені дұрыс шешу үшін қажетті қосымша мәліметтер мен материалдар алу үшін жүзеге асырылуы қажет іс жүргізу әрекеттерінің жиынтығын білдіреді.

Әкімшілік қамаққа алу - отыз тәулікке дейінгі, ал төтенше жағдайлар режимі талаптарын бұзғаны үшін қырық бес тәулікке дейінгі мерзімге белгіленеді. Әкімшілік қамаққа алуды судья айрықша жағдайларда осы бөлімнің Ерекше бөлігінде көзделген шектерде тағайындайды.

Әкімшілік заңнама - әкімшілік құқық саласы шеңберінде қалыптасатын және азаматтың, қоғамның, мемлекеттің қауіпсіздігін қамтамасыз етуді қоса алғанда, мемлекеттік басқару функцияларын жүзеге асыру бойынша биліктің басқа тармақтарындағы атқарушы билік пен атқарушы құрылымдар жүйесін ұйымдастыру мен қызметінің нормативтік-құқықтық негізін құрайтын заңнама жүйесі.

Әкімшілік құқық бұзушылық – ҚР ӘҚБтК 25-бабына сәйкес жеке тұлғаның құқыққа қарсы, кінәлі (қасақана немесе абайсызда жасаған) әрекеті не әрекетсіздігі немесе заңды тұлғаның құқыққа қарсы әрекеті не әрекетсіздігі танылады.

Әкімшілік мәжбүрлеу - қоғамның тыныс-тіршілігінің нақты салаларында (қоршаған ортаны қорғау, жол жүрісі қауіпсіздігі, рұқсат беру жүйесі, санитариялық, өрт қауіпсіздігі және т.б.) жалпыға міндетті қағидалар мен нормаларды орындау мақсатында атқарушы билік саласында жеке және заңды тұлғалардың тиісті мінез-құлқын мәжбүрлеп қамтамасыз ету әдісі.

Әкімшілік акт - әкімшілік-құқықтық нормаларды белгілеуге емес, оларды орындауға (қолдануға) бағытталған құқық қолдану сипатындағы басқарудың

жеке актісі.

Әкімшілік шарт - бұл әкімшілік құқық нормаларының негізінде жария мақсаттарда жасалған, құқықтық режимі жеке құқық шеңберінен шығатын әкімшілік-құқықтық элементтерден тұратын деңгейлес (үйлестіруші) басқарушылық қатынастар арқылы жасалған әкімшілік құқықтың кемінде екі субъектісінің басқарушылық келісімі.

Әкімшілік қадағалау - жеке және заңды тұлғалардың заңдарда және өзге де нормативтік құқықтық актілерде белгіленген арнайы құқықтық нормалар мен жалпыға міндетті ережелерді сақтауын, біркелкі қолдануын және орындауын қамтамасыз етуге арналған атқарушы биліктің арнайы уәкілетті органдарының, мемлекеттік қызметшілердің қызмет түрі.

Әкімшілік - ұйымдастырушылық, басқарушылық қызметті жүзеге асыратын басшы органдардың, қызметшілер (лауазымды адамдар) құрылымдарының жиынтығы.

Әкімшілік процесс - әкімшілік-құқықтық нормаларды қолдану және іске асыру жөніндегі атқарушы биліктің бұйрығын орындауға міндетті құқықтық нормамен реттелген, орган (лауазымды тұлға) қызметінің белгілі бір тәртібін қамтамасыз ететін дәйекті әрекеттер жиынтығы.

Әрекетсіздік (атқарушы билік жүйесінде) - мемлекеттік қызметшінің (лауазымды адамның) өзі үшін белгіленген және заңдарда, қағидаларда, бұйрықтарда, нұсқаулықтарда және т.б. бекітілген қызметтік міндеттерді әкімшілік құқықта орындамауы.

Әкімшілік айыппұл – ҚР ӘҚБтК Ерекше бөлігінің баптарында көзделген жағдайларда және шекте әкімшілік құқық бұзушылық үшін салынатын, әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс қозғалған кезде қолданыста болған заңға сәйкес белгіленетін айлық есептік көрсеткіштің белгілі бір мөлшеріне сәйкес келетін мөлшерде ақша өндіріп алу.

Әкімшілік тәртіппен залалады өтеу - әкімшілік құқық бұзушылық жасауға кінәлі деп танылған адам әкімшілік құқық бұзушылық жасау нәтижесінде азаматқа, кәсіпорынға, мекемеге немесе ұйымға келтірілген мүліктік залалды өтеуге міндетті.

Әкімшілік құқықтың қайнар көздері - бұл әкімшілік құқық субъектілерінің атқарушы-бұйрықтық қызметінің аясында пайда болатын қоғамдық қатынастарды реттейтін құқықтық нормалардың құқықтық нысандары.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер бойынша іс жүргізуді қамтамасыз ету шаралары - осыған уәкілетті органдар (лауазымды адамдар): әкімшілік құқық бұзушылықтың жолын кесу мақсатында қолданатын әкімшілік ықпал ету шараларының жиынтығы. құқық бұзушының жеке басын анықтау; әкімшілік құқық бұзушылық анықталған жерде оны жасау мүмкін болмаған кезде әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттама жасау; әкімшілік құқық бұзушылық туралы істің уақтылы және дұрыс қаралуын және іс бойынша қабылданған қаулының орындалуын қамтамасыз ету.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша ұйғарым - әкімшілік құқық бұзушылық туралы тиісті істерді қарауға және шешуге заңмен уәкілеттік берілген әкімшілік юрисдикция органының (лауазымды адамының) құқықтық

актісі.

Әкімшілік құқық қабілеттілігі - әкімшілік-құқықтық нормаларда белгіленген және мемлекет қорғайтын азаматтың немесе әкімшілік құқықтың ұжымдық субъектісінің (ұйымның) әкімшілік-құқықтық қатынастарға түсу, тиісті құқықтарға ие болу және міндеттер атқару мүмкіндігі. Азаматтың әкімшілік құқық қабілеттілігі оның жалпы құқық қабілеттілігінің түрі бола отырып, азаматтық құқық қабілеттілігі сияқты азамат туған кезден бастап туындайды және ол қайтыс болғаннан кейін тоқтатылады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттама - әкімшілік құқық бұзушылық жасау фактісі, әкімшілік ұстау фактісі, жеке тексеру, заттарды тексеру, заттар мен құжаттарды алып қою, көлік құралын ұстау және т.б. белгіленген ресми әкімшілік құжат.

Әкімшілік санкция - әкімшілік құқық бұзушылық үшін қолданылатын және белгілі бір түрдегі әкімшілік жаза болып табылатын әкімшілік мәжбүрлеу шарасы. Әкімшілік санкциялар Қазақстан Республикасының Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің әкімшілік құқық бұзушылықтардың нақты құрамдарына қатысты ерекше бөлімінде көзделген.

Әкімшілік құқықтағы заңдық фактілер - заң әкімшілік құқықтық қатынастардың туындауын, өзгеруін және тоқтатылуын байланыстыратын нақты мән-жайлар. Заңдық фактілер ретінде әрекеттер (әрекеттер мен әрекетсіздік) және оқиғалар әрекет етеді.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша қаулыны қайта қарау - әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша шығарылған қаулыны белгілі бір негіздер (шағым, наразылық және т.б. бойынша) болған кезде жүзеге асырылатын қарау және жүргізілген қарау нәтижелері бойынша шешім қабылдау. Қайта қарау дегеніміз-бұрын қабылданған қаулыны жою, өзгерту немесе өзгеріссіз қалдыру құқығы бар субъектінің істі жаңадан қарауы.

Басқару өнері - басқару субъектісінің қатынастардың басқарылатын саласының даму заңдылықтарын білу және оның басқару әсерінің осы әлеуметтік саланың дамуының табиғи жағдайларымен үйлесімділігін қамтамасыз ету қабілеті.

Басқарушылық шешім - атқарушы билік органының басқару жағдайын талдау және бағалау негізінде оны жүзеге асыруға қаражат көздейтін белгілі бір мақсатқа қол жеткізуге бағытталған ерік білдіруі.

Білім беру мекемесін аттестаттау - білім беру мекемелерінің білім беру қызметін мемлекеттік-қоғамдық бақылаудың негізгі нысаны болып табылады. Оның мақсаты мен мазмұны білім алушыларды оқыту мен тәрбиелеу мазмұнының, деңгейі мен сапасының, білім беру мекемелерінің түлектерін даярлаудың мемлекеттік білім беру стандарттарының талаптарына сәйкестігін белгілеу болып табылады.

Босқын - нәсілдік, ұлттық, діни сенімі, азаматтық белгісі, белгілі бір әлеуметтік топқа жататындығы немесе саяси нанымы бойынша қудалаудың құрбаны болу қаупінің негізділігіне орай өзі азаматы болып табылатын елден тыс жерде жүрген және өз елінің қорғауын пайдалана алмайтын немесе осындай қауіп салдарынан мұндай қорғауды пайдаланғысы келмейтін шетелдік немесе осындай қауіп салдарынан еліне қайтып орала алмайтын

немесе қайтып оралғысы келмейтін, өзі тұрақты тұратын немесе өзі азаматы болып табылатын елден тыс жерде жүрген азаматтығы жоқ адам;

Ведомство - заң ғылымындағы «ведомство» ұғымының бірыңғай анықтамасы әлі қалыптаспаған. Қазіргі уақытта «ведомство» ұғымын қоғамдық өмірдің тиісті саласында мемлекеттік реттеуді жүзеге асыратын атқарушы органның және оның жүйесіне кіретін кәсіпорындардың, мекемелердің, ұйымдардың жиынтығы ретінде қарастырған жөн.

Дәлелдемелер - жүргізуінде әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс жатқан судьяның немесе органның (лауазымды адамның) ҚР ӘҚБтК белгіленген тәртіппен әкімшілік құқық бұзушылық құрамының барлық белгілері бар іс-әрекеттің болғанын немесе болмағанын, өзіне қатысты әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша іс жүргізіліп жатқан тұлғаның осы іс-әрекетті жасағанын немесе жасамағанын, осы тұлғаның кінәлілігін не кінәсіздігін анықтауына негіз болатын заңды түрде алынған нақты деректер, сондай-ақ істің дұрыс шешілуі үшін маңызы бар өзге де мән-жайлар әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша дәлелдемелер болып табылады.

Дәлелдеу - әкімшілік құқық бұзушылықтар туралы істерді заңды, негізді және әділ қарау үшін маңызы бар мән-жайларды анықтау мақсатында дәлелдемелерді жинаудан, тексеруден және бағалаудан тұрады.

Департамент - негізгі бөлімшелердің қызметін, кешенді салалардың бағыттарын, мемлекеттік басқару салаларын ұйымдастыруды басқаратын орталық атқарушы органдардың ең ірі құрылымдық бөлімшесі. Департамент негізінен Қазақстан Республикасы Үкіметінің шешімдері негізінде құрылады.

Деректемелер - тиісті құжат үшін заңда немесе өзге де нормативтік құқықтық актіде белгіленген міндетті деректер. Құжатта деректеменің ең болмағанда біреуінің болмауы оны ұстаушыны құжатты ол арналған мақсат үшін пайдалану мүмкіндігінен айырады. Деректеменің болуы құқықтық актілерді іздеу мен пайдалануды жеңілдетеді.

Дипломатиялық дәреже - мемлекеттегі қолданыстағы заңдарға сәйкес Сыртқы істер ведомствосының және шетелдегі дипломатиялық өкілдіктердің дипломатиялық персоналына берілетін ерекше қызметтік атақтар.

Ескерту жасау - әкімшілік жаза қолдануға уәкілеттік берілген соттың, органның (лауазымды адамның) жасалған құқық бұзушылыққа ресми түрде теріс баға беруінен және жеке немесе заңды тұлғаны құқыққа қарсы мінез-құлыққа жол беруге болмайтындығы туралы сақтандырудан тұрады. Ескерту жасау жазбаша нысанда шығарылады.

Ескерту шаралары - әкімшілік құқықта мәжбүрлеу сипатындағы шаралардың бір түрі. Әкімшілік мәжбүрлеу шаралары жеке тұлғалар мен ұйымдарға олардың мемлекеттік басқару саласында әртүрлі құқық бұзушылықтар жасауының алдын алу, сондай-ақ қоғамдық тәртіп пен қоғамдық қауіпсіздікті қамтамасыз ету мақсатында қолданылады. Әкімшілік ескерту шаралары алдын алу сипатына ие және дүлей зілзалалардың, авариялардың, апаттардың және т.б. төтенше жағдайларында да, алдын алу немесе бақылау мақсатында да қандай да бір құқық бұзушылықтар жасалғанға дейін де жүзеге асырылады.

Жарлық - ҚР Президенті шығаратын құқықтық актілердің бірі. Жарлық осы актілердің негізгі түрі болып табылады және нормативтік және жеке болып бөлінеді.

Жарғы - субъектілердің әртүрлі санаттарының құқықтық мәртебесін белгілейтін нормативтік құқықтық құжат. Жарғы ҚР Қарулы Күштері қызметінің белгілі бір салаларын ұйымдастыру, сондай-ақ қызметкерлердің жекелеген санаттарының қызметтік міндеттерін орындау шарттары мен тәртібі.

Жәбірленуші - әкімшілік құқық бұзушылықтан дене жарақатын алған, мүліктік немесе моральдық зиян келтірілген жеке немесе заңды тұлға жәбірленуші болып табылады.

Жеке тұлғаның заңды өкілдері – 1) кәмелетке толмағандар немесе өзінің дене бітімі немесе психикалық жағдайы бойынша өз құқықтарын өз бетінше жүзеге асыру мүмкіндігінен айырылғандар болып табылатын, өзіне қатысты әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша іс жүргізіліп жатқан жеке тұлғаның немесе жәбірленушінің құқықтары мен заңды мүдделерін қорғауды олардың заңды өкілдері жүзеге асырады.

2) Ата-анасы, асырап алушылары, қорғаншылары, қамқоршылары және қамқоршысы немесе асыраушысы болып отырған өзге де адамдар танылады.

Жеке тексеру - әкімшілік құқық бұзушылықтар туралы істер бойынша іс жүргізуді қамтамасыз ету шарасы, әкімшілік құқық бұзушылықтарды анықтау және жолын кесу мақсатында жүргізіледі. Ол әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді уақтылы және дұрыс қарауды қамтамасыз ету үшін басқа ықпал ету шаралары таусылған кезде жүзеге асырылады. Оның мәні адамды қаруды немесе заттарды табу және алу үшін мәжбүрлеп тексеруден тұрады.

Жеткізу - жеке тұлғаны белгілі бір қызметтік үй-жайға мәжбүрлеп жіберу. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер бойынша іс жүргізуді қамтамасыз ету шарасы. Жалпы ереже бойынша, егер хаттама жасау міндетті болса, әкімшілік құқық бұзушылық анықталған жерде оны жасау мүмкін болмаған кезде әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттама жасау үшін жүзеге асырылады. Жеткізу мүмкіндігінше қысқа мерзімде жүзеге асырылуы тиіс.

Жауапкершілік - қоғамдағы қарым-қатынас тәртібі мен мінез-құлқын реттейтін әлеуметтік нормаларды бұзғаны үшін жазалау (ықпал ету) шараларын немесе орындауға мәжбүрлеу шараларын қолдануға негізделген әлеуметтік ұйымның маңызды институты. Құқықтық, моральдық, моральдық, саяси.

Заттарды тексеру - әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер бойынша іс жүргізуді қамтамасыз ету шарасы, оларды жасау құралдарын не заттарын табу мақсатында әкімшілік құқық бұзушылықтарды анықтау және олардың жолын кесу үшін жүзеге асырылады. Әкімшілік тексерудің мәні әкімшілік құқық бұзушылық құралдарын немесе заттарын табу және алу үшін адамның мүлкін мәжбүрлеп тексеруден тұрады.

Заңдылық – заңның бірлігі мен үстемдігімен, мемлекеттік органдардың, лауазымды адамдар мен жеке азаматтардың оны дәл, барлық жерде және бұлжытпай орындауы, құқық бұзушылықтың жолын кесу, құқықтық жауапкершіліктің болмай қоймайтындығы және адамның құқы мен

бостандықтарының кепілдігі түрінде көрінеді.

Заңды өкіл - әрекетке қабілеттілігі жоқ, әрекетке қабілеттілігі шектеулі немесе әрекетке қабілетті бола тұра, тән жағдайының (қартаюының, сырқатының) салдарынан өзінің құқықтары мен міндеттерін дербес жүзеге асыра алмайтын азаматтардың құқықтары мен заңды мүдделерін заңның күшімен барлық мекемелерде, соның ішінде сотта қорғауға қатысатын адам.

Заңнама, заңдар – мемлекеттегі өкілетті заң шығарушы органдар қабылдаған нормативтік актілер кешені; сол мемлекеттегі саяси, әлеуметтік, экономикалық, рухани, отбасылық, т.б. қарым-қатынастарды реттейтін құқықтық нормалардың жиынтығы.

Заттар мен құжаттарды алып қою - әкімшілік құқық бұзушылық жасау құралы немесе заттары болып табылған заттарды және әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша дәлелдемелерге маңызы бар және әкімшілік құқық бұзушылық жасалған жерде не жеке қарап тексеруді, жеке адамның өзімен бірге алып жүрген заттарын тексеріп қарауды және көлік құралын тексеріп қарауды жүзеге асырған кезде табылған құжаттарды алып қою. Заттар мен құжаттарды алып қою - әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер бойынша іс жүргізуді қамтамасыз ету шарасы құқық бұзушыны құқыққа қарсы өндірілген мүлікті немесе дәлелдемелер мәні бар құжаттарды пайдалану және оларға билік ету мүмкіндігінен мәжбүрлеп айырудан тұратын ықпал етудің әкімшілік-құқықтық шарасын білдіреді.

Кадастр - бағалау парағы. Ол табиғи және әлеуметтік нысандарды бағалау және кірістілік тұрғысынан бақылаудың жеке және мемлекеттік тәжірибесінде қолданылады.

Комиссия - әкімшілік құқықта-өзіне жедел, үйлестіру, бақылау немесе консультациялық сипаттағы арнайы жүктелген функцияларды орындау үшін құрылатын салалық немесе салааралық құзыреттегі тұрақты немесе уақытша алқалы орган.

Кәметке толмағандардың істері жөніндегі комиссия - арнайы Қазақстан Республикасының үкіметтері мен субъектілерінің әкімшіліктерінде, аудандық және қалалық жергілікті өзін-өзі басқару органдарында құрылған мемлекеттік қадағалау және әкімшілік юрисдикция органдары.

Куә – 1) әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша, егер заңда өзгеше көзделмесе, осы іс үшін маңызы бар мән-жайлар өзіне мәлім болуы мүмкін кез келген адам куә ретінде шақырылуы мүмкін.

2) Куә: өзіне, жұбайына (зайыбына) немесе жақын туыстарына қарсы айғақтар беруден бас тартуға; өз айғақтарының тиісті хаттамаға енгізілуінің дұрыстығы жөнінде мәлімдемелер және ескертулер жасауға; істі қарау кезінде ана тілінде сөз сөйлеуге; аудармашының көмегін тегін пайдалануға құқылы.

Куәгер - ҚР ӘҚБтК көзделген жағдайларда, істің қорытындысына мүдделі емес, өзі қатысып тұрған кездегі әрекеттерді толық және дұрыс ұғынуға қабілетті кәметке толған адам куәгер ретінде тартылады.

Қауіпсіздік - қоғамдық және мемлекеттік институттардың, отбасының, жеке тұлғаның қалыпты даму жағдайы, азаматтың, мемлекеттің, қоғамның өмірлік маңызды мүдделерінің әскери, әлеуметтік, техногендік және табиғи сипаттағы қауіп-қатерлерден қорғалу жағдайы.

Қарар – 1) алқалы органның, ұйымның, азаматтар жиналысының және т.б. отырысында қандай да бір мәселені талқылау нәтижесінде жалпы дауыс беру арқылы қабылданған шешімнің түрі; 2) құзыретті лауазымды адам жасаған және құжатта баяндалған мәселенің мәні бойынша өзі қабылдаған шешімді қамтитын құжаттағы жазба.

Қаулы - нақты істер бойынша соттар (судьялар), тергеушілер және әкімшілік юрисдикция органдары алқалы тәртіппен қабылдайды.

Құқық мирасқорлығы - салааралық құқықтық институт, оның мазмұны заңға немесе келісімге сәйкес құқықтың бір тұлғадан екіншісіне ауысуы болып табылады.

Құқық қорғау органдары - мемлекеттік құрылыстың қалыптасқан практикасы бойынша (конституцияларда бұл термин қолданылмайды) мемлекеттік билік органдарының жүйесі, олардың басты міндеті құқық қорғау функцияларының арнайы нысандары мен әдістерінің көмегімен тікелей жүзеге асыру, жеке адамның, қоғамның, мемлекеттің қауіпсіздігін қамтамасыз ету болып табылады. Бұдан басқа, құқық қорғау ұйымдарына адвокатура және қоғамдық негізде арнайы құрылған құқық қорғау қозғалыстары болып табылатын кейбір мемлекеттік емес органдар мен мекемелер жатады.

Құқықтық режим - қатынастардың белгілі бір нысанасына немесе жағдайға қатысты нормативтік белгіленген қағидалар, оларды осы затқа (объектіге немесе белгілі бір жағдайға) қатысты қатынастарға қатысушылар міндетті түрде сақтауы тиіс. Қатынастар субъектісінің құқықтық сипаттамасына қатысты құқықтық мәртебеге қарағанда П.Р. қатынастар нысанасының заңды табиғатына анықтама береді және субъектілердің белгілі бір жағдайдағы мінез-құлық талаптары мен принциптерін қамтиды.

Құзыреттілік - мемлекеттік немесе қоғамдық органның, ұйымның, лауазымды тұлғаның, мемлекеттік немесе қоғамдық басқарудың белгілі бір саласындағы басқа да қызметкердің өкілеттіктерінің жан-жақты нормативтік сипаттамасын ұсынатын мемлекеттік, оның ішінде әкімшілік құқықтың маңызды институты.

Қорғаушы – әкімшілік жауаптылыққа тартылатын тұлғаның құқықтары мен мүдделерін заңда белгіленген тәртіппен қорғауды жүзеге асыратын және оған заң көмегін көрсететін адам.

Лауазымды адам – билік өкілінің функцияларын тұрақты, уақытша немесе арнайы өкілеттік бойынша жүзеге асыратын не мемлекеттік органдарда ұйымдастырушылық-өкімдік немесе әкімшілік-шаруашылық функцияларды атқаратын адам.

Лауазымдық өкілеттіктер – нақты мемлекеттік лауазыммен көзделген, мемлекеттік қызметшілер өз қызметін жүзеге асыратын мемлекеттік органдардың алдында тұрған мақсаттар мен міндеттерге сай келетін құқықтар мен міндеттер.

Лауазымдық аттестаттау - әкімшілік құқықта қызметкердің атқаратын лауазымына сәйкестігін, жоғары деңгейдегі лауазымда пайдалану мүмкіндігін, атақ, дәреже беруді анықтау мақсатында оның кәсіби және жеке қасиеттерін бағалау.

Лицензия - онда көрсетілген қызмет түрін белгіленген мерзім ішінде

жүзеге асыруға рұқсат беретін, сондай-ақ оны жүзеге асыру шарттарын айқындайтын ресми құжат.

Маман - әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша іс жүргізуге қатысу үшін маман ретінде дәлелдемелерді жинауға, зерттеуге және бағалауға, сондай-ақ техникалық құралдарды қолдануға жәрдем көрсету үшін қажетті арнаулы білімі мен дағдысы бар, істің қорытындысына мүдделі емес кез келген кәмелетке толған адам тағайындалуы мүмкін.

Мемлекеттік баж - нормативтік құқықтық актілерде белгіленген, Қазақстан Республикасының аумағында қолданылатын, заңдық маңызы бар іс-әрекеттер жасағаны немесе оған уәкілетті органдар немесе лауазымды адамдар құжаттар бергені үшін алынатын төлем.

Мемлекеттік лауазым – нормативтік құқықтық актілерде белгіленген лауазымдық өкілеттіктер шеңбері жүктелген мемлекеттік органның құрылымдық штат бірлігі.

Мемлекеттік шекара – Қазақстан Республикасы аумағының (құрлығының, суларының, жер қойнауының, әуе кеңістігінің) шектерін айқындайтын сызық пен осы сызық бойынша тігінен өтетін жазықтық және Қазақстан Республикасының мемлекеттік егемендігі қолданылатын кеңістік шегі.

Мемлекеттік тіркеу - бұл заңды тұлғаларды есепке алу және олардың құқықтық, мүліктік және ұйымдастырушылық жағдайы туралы көпшілікке сенімді деректерді жинау.

Мемлекеттік қызмет – мемлекеттік қызметшілердің мемлекеттік органдарда мемлекеттік биліктің міндеттері мен функцияларын іске асыруға бағытталған лауазымдық өкілеттіктерді атқару жөніндегі қызметі.

Мемлекеттік қызметші – мемлекеттік органда Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген тәртіппен республикалық немесе жергілікті бюджеттерден не Қазақстан Республикасы Ұлттық Банкінің қаражатынан ақы төленетін мемлекеттік лауазымды атқаратын және мемлекеттің міндеттері мен функцияларын іске асыру мақсатында лауазымдық өкілеттіктерді жүзеге асыратын Қазақстан Республикасының азаматы.

Мемлекеттік реттеу - басқару объектісінің жай-күйі мен мінез-құлқына негізінен әкімшілік құқық субъектілерінің қарым-қатынасы мен мінез-құлқын реттейтін және субъектіге оның қызмет саласында өз бетінше бағдарлануға мүмкіндік беретін нормативтік-құқықтық тетіктерді құру әдістерімен мемлекеттік әсер ету тәсілі.

Мемлекеттік бақылау - бұл мемлекеттік органның бақылау және қадағалау субъектілерін олардың қызметінің Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген талаптарға сәйкестігі мәнін, жүзеге асыру барысында және нәтижесі бойынша жедел ден қою шараларынсыз құқық шектейтін сипаттағы шаралар қолданылуы мүмкін тексеру және байқау жөніндегі қызметі.

Мемлекеттік қадағалау - мемлекеттік органның бақылау және қадағалау субъектілерінің Қазақстан Республикасының заңнамасы талаптарын сақтауын, жүзеге асыру барысында және нәтижесі бойынша құқық шектейтін сипаттағы,

соның ішінде жедел ден қою шаралары қолданылуы мүмкін тексеру және байқау жөніндегі қызметі.

Мемлекеттік басқару функциялары - атқарушы билік органдары, елдің заңнамасына сәйкес мемлекеттік басқару саласындағы қызметті жүзеге асыратын басқа да органдар қызметінің мазмұнын сипаттайтын мемлекеттік басқарудың маңызды институты.

Мемлекеттік орган - мемлекеттік функциялар мен міндеттерді жүзеге асыру үшін қажетті тиісті билік өкілеттіктері, құқықтық, материалдық, қаржылық және өзге де қаражат берілген мемлекеттік тетіктің ұйымдық оқшауланған құрылымдық бірлігі.

Мемлекеттік кәсіпорын - мемлекет меншігіндегі және қоғамдық қажеттіліктерді қанағаттандыру және пайда алу мақсатында өнім өндіру, жұмыстар орындау, қызметтер көрсету үшін құрылған дербес шаруашылық жүргізуші субъект.

Мониторинг - қандай да бір процесті (объектіні) оның қажетті нәтижеге немесе бастапқы болжамдарға сәйкестігін анықтау мақсатында тұрақты бақылау. Жеке атқарушы органдар өздерінің алдында тұрған міндеттерді шешу үшін кеңінен қолданады. Бұл әсіресе қоршаған табиғи ортаны қорғауды мемлекеттік реттеу саласында айқын көрінеді.

Мүлік тізімдемесі - сөздің кең мағынасында борышкердің мүлкін өндіріп алу кезінде мүлікке тыйым салу, содан кейін тыйым салынған (сипатталған) мүлікті алып қою және мәжбүрлеп сату түсініледі. Орындаушы сот приставы атқарушылық құжаттардың негізінде жүзеге асырады.

Нұсқаулық - мемлекеттік биліктің атқарушы органы өз құзыреті шегінде шығаратын және заңдарда, Үкіметтің жарлықтарында, қаулыларында, мемлекеттік билік органдарының басқа да актілерінде қамтылған құқықтық нұсқамаларды орындау тәртібін (рәсімін) белгілейтін заңға тәуелді нормативтік құқықтық акт. І. сондай-ақ қызметкерлердің белгілі бір санаттарының қызметтік міндеттерін орындау тәртібі белгіленеді (лауазымдық және т. б.)

Нұсқама - 1) субъектінің құқық нормасында көзделген белгілі бір іс-әрекеттер жасауының тікелей заңды міндетін жүктеуден тұратын қоғамдық қатынастарды құқықтық реттеу құралдарының (әдістерінің) бірі; 2) оған уәкілеттік берілген мемлекеттік органдар (лауазымды адамдар) шығаратын және оларды алған субъектілер тарапынан орындалуға жататын императивтік сипаттағы өкімдік актілердің жалпыланған немесе жеке атауы.

Өкім - жедел және басқа да ағымдағы мәселелер бойынша, әдетте, жеке-дара қабылданатын және өкім жіберілген азаматтар мен ұйымдар үшін міндетті күші бар шешімді ресімдейтін заңға тәуелді басқару актісі.

Өтініш - өтінішті қарайтын субъектіге немесе лауазымды тұлғаға жіберілген жеке немесе ұжымдық жазбаша, ауызша не электрондық құжат, бейнеконференцбайланыс, бейнеөтініш нысанындағы ұсыныс, арыз, шағым, сауал немесе үн қосу;

Өтінішхат – 1) Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша іс жүргізуге қатысатын адамдардың, жүргізуінде осы іс жатқан судьяның, органның (лауазымды адамның) міндетті түрде қарауына жататын өтінішхатты мәлімдеуге құқығы бар. 2) Өтінішхат жазбаша түрде не

электрондық цифрлық қолтаңбамен куәландырылған электрондық құжат нысанында мәлімделеді және дереу қаралуға жатады. Өтінішхатты дереу қарау мүмкін болмаған жағдайларда, мәлімделген кезден бастап үш тәуліктен кешіктірілмей бұл бойынша шешім қабылдануға тиіс. 3) Өтінішхатты қанағаттандыру туралы не оны қанағаттандырудан толық немесе ішінара бас тарту туралы шешім ұйғарым түрінде шығарылады, ол өтінішхатты мәлімдеген адамның назарына жеткізіледі.

Прокурор - әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер бойынша іс жүргізу процесінде заңдылықтың сақталуын жоғары қадағалауды мемлекет атынан тікелей өзі де, өзіне бағынысты прокурорлар арқылы да Қазақстан Республикасының Бас Прокуроры жүзеге асырады.

Прокурордың ұсынуы - бұл прокурордың заңдылықты бұзуға ден қою нысаны. Ұсынысты прокурор немесе оның орынбасары жіберілген бұзушылықтарды жоюға өкілетті органға немесе лауазымды адамға енгізеді және дереу қарауға жатады.

Преюдиция – 1) әкімшілік іс бойынша заңды күшіне енген соттың шешімі анықталған мән-жайларға да, өздері шығарылған адамға қатысты оларды құқықтық бағалауға да қатысты барлық әкімшілік органдар, лауазымды адамдар, жеке және заңды тұлғалар үшін міндетті. Бұл ереже соттың шешімі мен басқа да сот актілерін апелляциялық және кассациялық тәртіптермен тексеруге, күшін жоюға және өзгертуге кедергі келтірмейді. 2) Әкімшілік іс бойынша заңды күшіне енген соттың шешімі іс үшін маңызы бар фактілерді және дәлелдемелерсіз анықталатын нақты деректерді анықтау кезінде кез келген сот және орган үшін міндетті болады.

Рұқсат - уәкілетті атқарушы органдардың (лауазымды адамдардың) жеке және заңды тұлғалардың белгілі бір іс-әрекеттерін ресми санкциялауы, ол қоғамдық қауіпсіздікті, заңдылықты, құқықтық тәртіпті, азаматтардың өмірі мен денсаулығын қорғауды қамтамасыз ету мақсатында жүргізіледі. Рұқсат оларды алуға мүдделі жеке және заңды тұлғалардың өтініштері бойынша беріледі.

Сарапшы - арнайы ғылыми білімі бар және сот ҚР ӘҚБтК-те және ҚР Азаматтық процесілік кодексінде көзделген жағдайларда және тәртіппен, нақты әкімшілік іс бойынша мән-жайларды анықтау мақсатында өзінің алдына қойылған және арнайы ғылыми білімді талап ететін мәселелер бойынша сот сараптамасын жүргізу мен қорытынды беруді тапсырған, әкімшілік істе мүдделі емес адам сарапшы болып табылады.

Сот отырысының хатшысы - соттың сот отырысының хаттамасын жүргізетін, сондай-ақ сот отырысының дыбыс-, бейнежазбасын қамтамасыз ететін, әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша мүдделі емес мемлекеттік қызметші сот отырысының хатшысы болады.

Соғыс жағдайы - Қазақстан Республикасына қарсы агрессияны не оның қауіпсіздігіне сырттан тікелей төнген қатерді болдырмауға немесе оларға тойтарыс беруге жағдай жасауға бағытталған саяси, экономикалық, әкімшілік, әскери және өзге де шаралар кешенін көздейтін және Қазақстан Республикасының Президенті Республиканың бүкіл аумағында немесе оның жекелеген жерлерінде енгізетін ерекше құқықтық режим.

Сынақтан өтуші – мемлекеттік әкімшілік қызметке алғаш рет қабылданатын немесе қызметті бағалаудың, сынақ мерзімінің, аттестаттау қорытындысының нәтижелері бойынша не жағымсыз себептермен мемлекеттік лауазымнан босатылғаннан кейін мемлекеттік әкімшілік қызметке қайтадан кірген адам.

Сынақ мерзімі – сынақтан өтушілер үшін олардың орналасқан мемлекеттік лауазымдарға сәйкестігін тексеру мақсатында белгіленетін уақыт кезеңі.

Салық қызметі - салық заңнамасының сақталуын, салықтардың және басқа да міндетті төлемдердің дұрыс есептелуін, тиісті бюджетке толық және уақтылы енгізілуін бақылау органдарының бірыңғай жүйесі.

Тәртіптік жауапкершілік - әкімшілік өкілдерінің тәртіптік теріс қылықтар немесе өзге де құқық бұзушылықтар жасаған, өздеріне бағынысты еңбек немесе өзге де тұрақты ұжым мүшелеріне тәртіптік жаза қолданудан тұратын құқықтық жауапкершілік түрі.

Тәртіптік жаза - қызметкерді өзінің еңбек міндеттерін орындамағаны немесе тиісінше орындамағаны, ішкі тәртіп ережелерін бұзғаны және заңдармен және өзге де нормативтік құқықтық актілермен тәртіптік жауапкершілік белгіленген өзге де құқық бұзушылықтар үшін жазалау шараларының бірі.

Тәртіптік теріс қылық - адамның тиісті құқықтық актілерде бекітілген өзінің қызметтік немесе өзге де Еңбек міндеттерін құқыққа қайшы, кінәлі түрде орындамауы немесе тиісінше орындамауы, заңдарда көзделген тәртіптік жауаптылыққа әкеп соғады.

Тәлімгерлік – 1) сынақтан өтушілерді қызметтік міндеттерін өз бетінше орындауға бейімдеу мен кәсіби дайындау үрдісі; 2) тәлімгер – сынақтан өтушіге бекітілген, оның кәсіби даярлығына практикалық көмек көрсететін мемлекеттік қызметші.

Тәлімгерлер кеңесі – тәлімгерлердің қызметін үйлестіретін, персоналдың кәсіби деңгейін және сабақтастығын нығайтатын тұрақты жұмыс істейтін ұжымдық қызмет органы;

Тіркелім - құқықтық маңызы бар тізім, тізім, есепке алу құжаты. Тіркелімнің мақсаты - тиісті есепке алу объектісі туралы деректерді жинау, жинақтау және жүйелеу, осы деректерді үнемі жаңарту және оларды қорыту, белгіленген тәртіппен мүдделі тұлғаларға қажетті ақпаратты ұсыну.

Төтенше ахуал - авария, қауіпті табиғат құбылысы, апат, табиғи немесе өзге де зілзала салдарынан қалыптасқан, адам құрбандарына, адамдардың денсаулығына немесе қоршаған табиғи ортаға зиян келтіруге, едәуір материалдық шығындар мен адамдардың тіршілік ету жағдайларының бұзылуына әкеп соқтыруы немесе әкеп соғуы мүмкін белгілі бір аумақтағы жағдай.

Төтенше жағдай - азаматтардың қауіпсіздігіне немесе ҚР конституциялық құрылысына нақты, төтенше және сөзсіз қауіп төнген аумақтағы халықтың тіршілік әрекетінің және мемлекеттік органдардың, жергілікті өзін-өзі басқару органдарының, кәсіпорындардың, мекемелердің, ұйымдардың жұмыс істеуінің ерекше құқықтық режимі. Ол уақытша шара болып табылады және жағдайды

қалыпқа келтіру, заңдылық пен құқықтық тәртіпті қалпына келтіру, азаматтардың қауіпсіздігіне төнетін қатерді жою мақсатында енгізіледі.

Уәкілетті адам – мемлекеттік органның қызметшілерін лауазымдарға тағайындауға және лауазымдардан босатуға құқығы бар лауазымды адам (орган), не ол уәкілеттік берген лауазымды тұлға.

Шағым – адамның өзінің немесе басқа адамдардың бұзылған құқықтарын, бостандықтарын немесе заңды мүдделерін қалпына келтіру немесе қорғау туралы, мемлекеттік органдардың, жергілікті өзін-өзі басқару органдарының, мемлекет жүз пайыз қатысатын не мемлекеттік тапсырыс және (немесе) мемлекеттік сатып алу шарттарына сәйкес тауарларды (жұмыстарды, көрсетілетін қызметтерді) ұсынатын заңды тұлғалардың, өздеріне тауарлар (жұмыстар, көрсетілетін қызметтер) жеткізуге (орындауға, көрсетуге) шарт жасасқан жеке және заңды тұлғалардың өтініштері бойынша ірі кәсіпкерлік субъектілерінің, олардың лауазымды адамдарының заңсыз іс-әрекеттерін немесе әрекетсіздігін жою, сондай-ақ олардың заңсыз шешімдерінің күшін жою туралы талабы.

Хабардар ету (хабарлама) - әкімшілік құқық бұзушылықтар туралы істер бойынша іс жүргізуге қатысушыларға істің қаралатын немесе жекелеген процестік әрекеттердің жасалатын уақыты мен орны туралы хабарланады және олар хабардар ету арқылы (хабарламамен) сотқа, органға (лауазымды адамға) шақырылады.

Ювенальды әділет - бұл сот төрелігінің ерекше жүйесі, онда орталық буын - мамандандырылған сот - сот істі қарағанға дейін де, сот шешімі шығарылғаннан кейін де әлеуметтік қызметтермен тығыз жұмыс істейді. Ең бастысы - сот төрелігінің барлық кезеңдерінде кәмелетке толмағандардың құқықтарын қорғауды қамтамасыз ету.

Әкімшілік процесс түсінігі және құқықтық ерекшеліктері

Әкімшілік процесс - бұл заңдылық пен құқықтық тәртіпті қамтамасыз ету мақсатында материалдық және өзге де құқық нормаларын дұрыс іске асыруды ұйымдастыратын әкімшілік-іс жүргізу қатынастарының субъектілері уәкілеттік берген атқарушы билік саласындағы жеке істерді шешудің әкімшілік іс жүргізу нормаларымен реттелген тәртібі.

Әкімшілік процестің объектісі, егер олар мемлекеттік басқару органдарының — атқарушы биліктің өкілеттіктері саласында болған жағдайда, құқықтың әртүрлі салаларының — әкімшілік, Еңбек, Қаржы, азаматтық және басқалардың, қылмыстық қоспағанда, нормаларымен реттелетін қоғамдық қатынастар болып табылады.

Мемлекеттік органдардың мәжбүрлі қызметі болып табылады және онда келесі құрамдас бөліктерді бөліп көрсетуге болады:

- - әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер бойынша іс жүргізу;
- - әкімшілік жолын кесу және қалпына келтіру шараларын қолдану бойынша іс жүргізу;
- - әкімшілік құқық нормалары негізінде тәртіптік мәжбүрлеу шараларын қолдану жөніндегі іс жүргізу;
- - әкімшілік (жария) дауларды қарау бойынша іс жүргізу және т. б.

Процессуалдық қызметтің көлемі мен күрделілігіне байланысты әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер бойынша өндіріс түрлері:

- қысқартылған өндіріс

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша қысқартылған іс жүргізу, егер құқық бұзушылық фактісін лауазымды адам оны жасаған жерде анықтаған, ол үшін айыппұл түрінде әкімшілік жаза көзделген, оны жасаған жеке тұлға анықтаған, өз кінәсін мойындайтын және салынатын айыппұлдың мөлшерімен келіскен жағдайларда жүзеге асырылады.

ӘҚБ туралы іс бойынша қысқартылған іс жүргізу мынадай жағдайларда қолданылмайды:

1) баптың санкциясында жазаның өзге де түрлері көзделген кезде;

2) кәмелетке толмағандардың құқық бұзушылық жасауы;

3) артықшылықтары мен иммунитеті бар адамдар құқық бұзушылық жасаған;

4) істерін мемлекеттік кірістер органдары қарайтын әкімшілік құқық бұзушылықтар жасағанда;

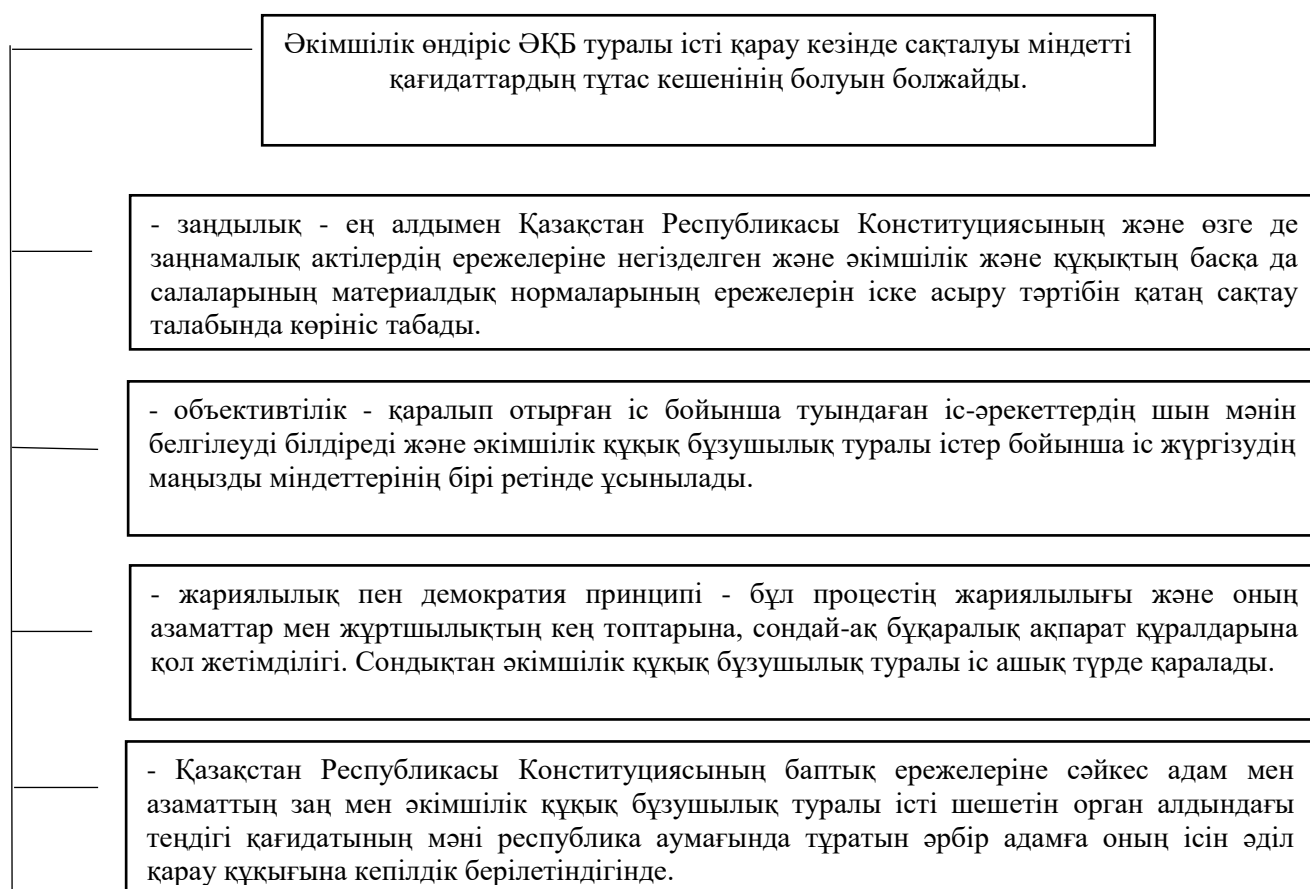
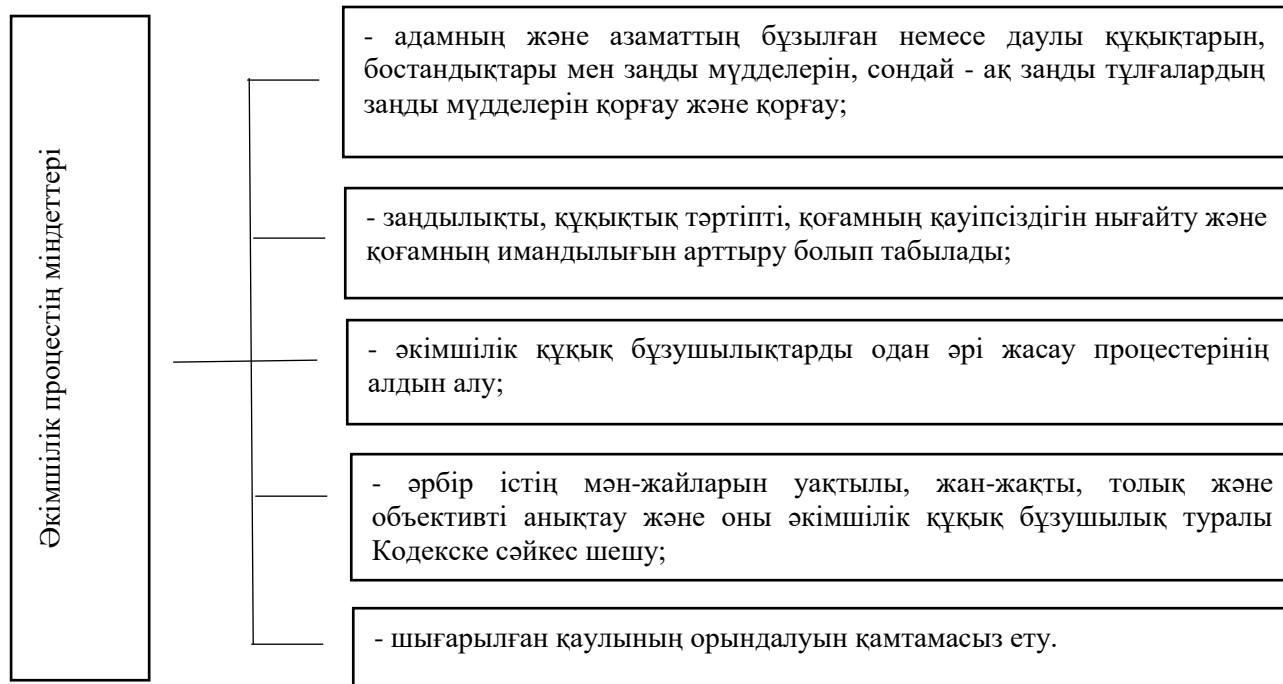
5) егер әкімшілік құқық бұзушылық автоматты режимде жұмыс істейтін сертификатталған арнайы бақылау-өлшеу техникалық құралдарымен және аспаптармен тіркелсе.

ӘҚБ туралы істерді қарауға уәкілетті соттар мен органдар (лауазымды адамдар) жүзеге асыратын әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер бойынша іс жүргізу тәртібі Қазақстан Республикасының Әкімшілік құқық бұзушылық туралы Кодексіне сәйкес Қазақстан Республикасының заңнамасында айқындалады.

- ерекше (күрделі) өндіріс

Ерекше іс жүргізудің мысалы судьялардың ұсақ ұрлық, ұсақ бұзақылық туралы істерді қарау рәсімі болып табылады. Мұндай істерді қарау үшін арнайы мерзімдер белгіленді, жауапқа тартылатын адамды мәжбүрлеп әкелуге рұқсат етілді, судьялардың қаулыларына шағымданудың және оларды қайта қараудың ерекше тәртібі бекітілді

Әкімшілік процестің міндеттері мен принциптері

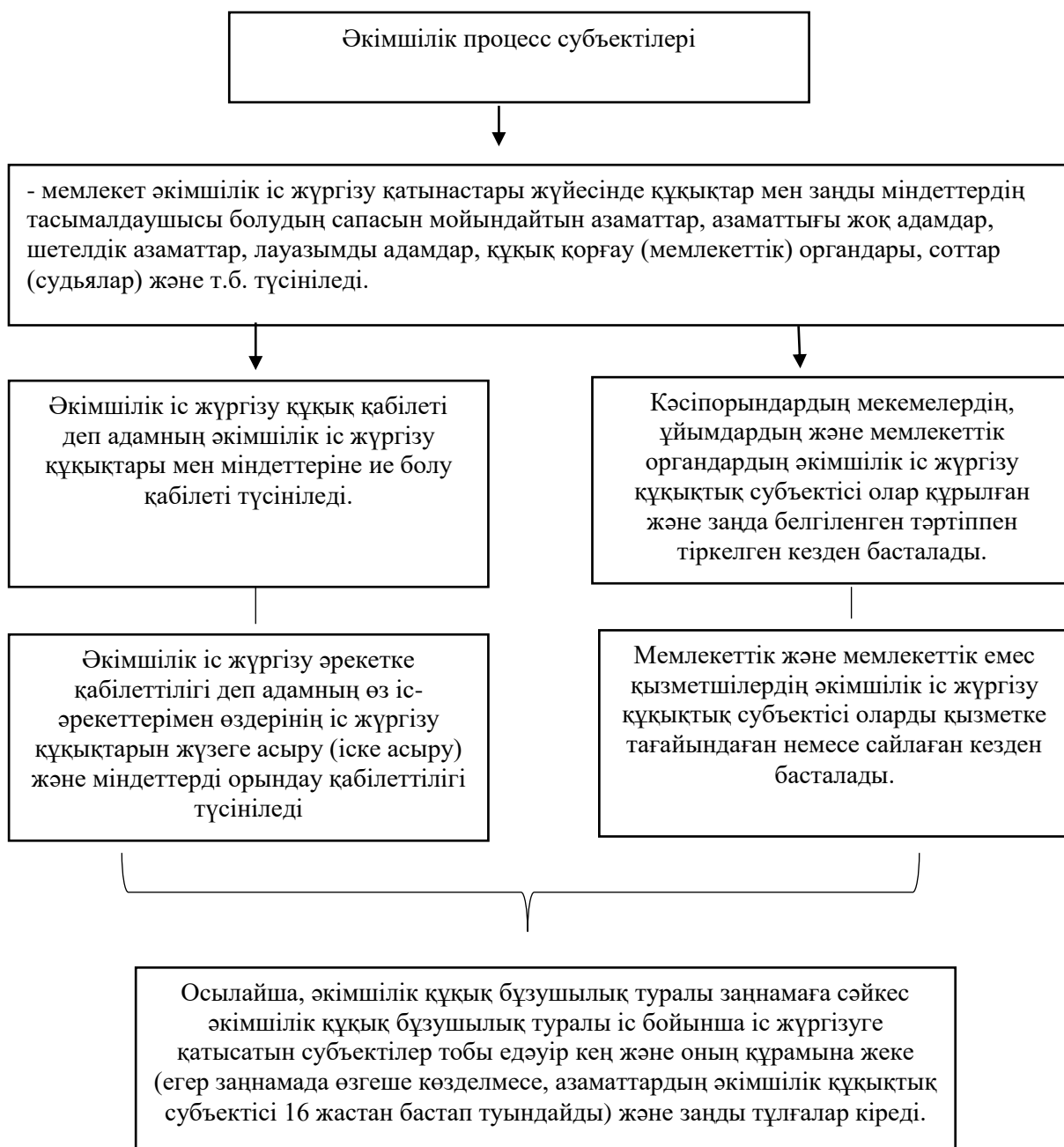
- істі ана тілінде жүргізу қағидаты әркімнің ана тілін қолдануға және қарым-қатынас тілін еркін таңдауға құқығы бар екенін білдіреді (Қазақстан Республикасы Конституциясының 20-бабы). Мемлекеттік ұйымдар мен жергілікті өзін-өзі басқару органдарында мемлекеттік, қазақ тілімен тең дәрежеде орыс тілі ресми түрде қолданылады (ҚР Конституциясының 7-бабы). Демек, әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша іс жүргізіліп жатқан тілді білмейтін адамдар аудармашы арқылы ана тілінде айғақтар беруге, өтінішаттар мәлімдеуге және т.б. құқылы.

- өндірістің үнемділігі мен тиімділігі принципі әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша өндірісті ұйымдастыруды қамтамасыз етуге бағытталған, ол көп материалдық шығындарды талап етпеуге тиіс және сонымен бірге процеске қатысушылардың артық ауыртпалығынсыз өндірістің жылдамдығын қамтамасыз етеді. Өндірістің үнемділігі мен тиімділігі көбінесе заңдарда белгіленген нақты мерзімдерге ықпал етеді, олардың ішінде қандай да бір іс қаралуға және шешілуге, іс (мәселе) бойынша қабылданған шешім орындалуға тиіс;

- іс жүргізу ережелерін бұзғаны үшін және қабылданған акт үшін жауапкершілік принципінің мәні процесті жүргізуге уәкілетті лауазымды адамдар іс жүргізу ережелерін бұзғаны үшін және егер олар заңсыз әрекеттерді жүзеге асыруға кінәлі болып табылса, әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс жүргізіліп жатқан азаматқа қатысты қабылданған акт үшін жауапты болатындығында болып табылады.

- қорғауға құқықты қамтамасыз ету қағидаты жауапкершілікке тартылатын адамға өзінің кінәсіздігін, кінәні жеңілдететін не әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша іс жүргізуді болдырмайтын мән-жайларды дәлелдеу үшін қажетті құқықтық мүмкіндіктер беру арқылы іске асырылады. Қорғау құқығы өндірістің барлық кезеңдерінде іске асырылуы мүмкін және Қазақстан Республикасының Конституциясымен және басқа да заңнамалық актілермен кепілдендіріледі.

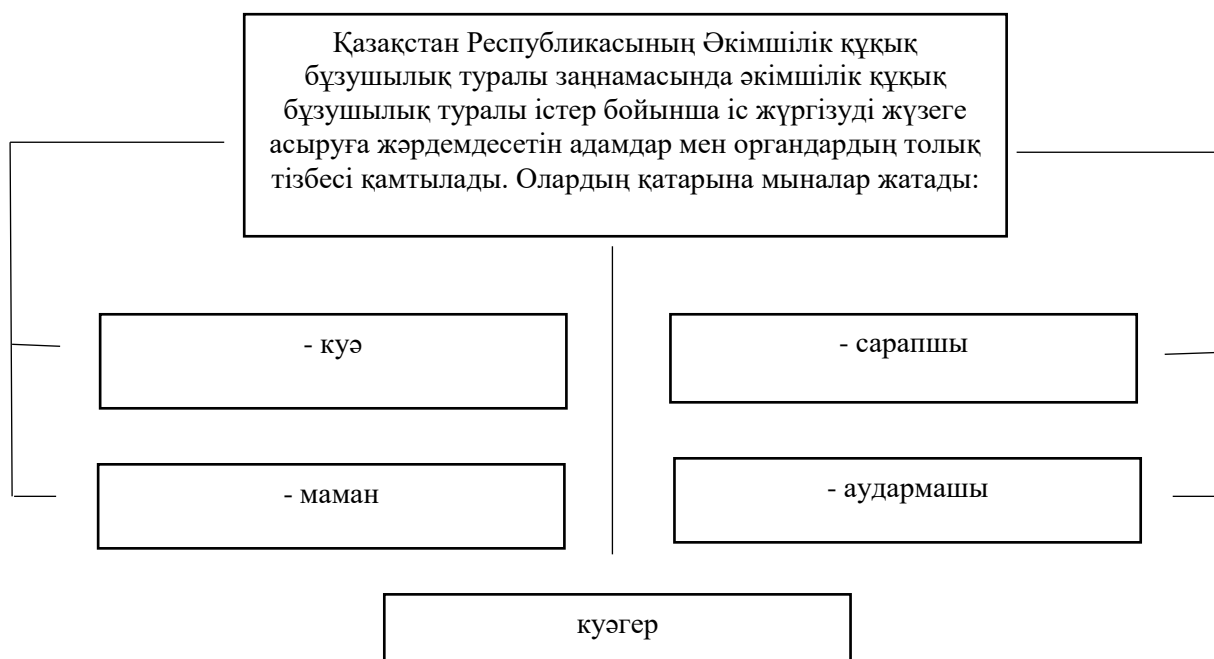
Әкімшілік процестің субъектілері

Істе жеке мүддесі бар әкімшілік процесс субъектілері

Әкімшілік процессті жүзеге асыруға жәрдемдесетін адамдар мен органдар

Дәлелдемелер және дәлелдеу

Дәлелдеу - бұл шындықты, яғни жасалған әкімшілік құқық бұзушылық оқиғасының объективті мәнін ашуға және анықтауға бағытталған құзыретті тұлғалардың (органдардың) танымдық іс-әрекетінің процесі.

Дәлелдеу пәні - бұл әкімшілік құқық бұзушылық туралы әрбір іс бойынша, оның ерекшелігіне қарамастан, міндетті түрде белгіленуге жататын және істі мәні бойынша шешу үшін құқықтық маңызы бар қалыптасқан мән-жайлардың жиынтығы.

- құқық бұзушылық оқиғасы (уақыты, орны, тәсілі және т. б.), сондай-ақ ҚР ӘҚБтК көзделген әкімшілік құқық бұзушылық құрамының белгілері;

- ҚР ӘҚБтК әкімшілік жауапкершілік көзделген құқыққа қарсы іс-әрекет (әрекет не әрекетсіздік) жасаған адам;

- жеке тұлғаның әкімшілік құқық бұзушылық жасаудағы кінәсі;

- әкімшілік жауапкершілікті жеңілдететін немесе ауырлататын жағдайлар;

- әкімшілік құқық бұзушылықтан келтірілген залалдың сипаты мен мөлшері;

- әкімшілік жауапкершіліктен босатуға әкеп соғатын мән-жайлар;

- әкімшілік құқық бұзушылық жасауға ықпал еткен себептер мен жағдайлар, сондай-ақ істі дұрыс шешу үшін маңызы бар өзге де мән-жайлар.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс жүргізуінде жатқан судья немесе орган (лауазымды адам) әкімшілік құқық бұзушылық оқиғасының болуын немесе болмауын, әкімшілік жауаптылыққа тартылатын адамның кінәлілігін не кінәлі еместігін, сондай-ақ әкімшілік құқық бұзушылық туралы істі дұрыс шешу үшін маңызы бар өзге де мән-жайларды анықтауға негіз болатын кез келген нақты деректер әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша дәлелдемелер болып табылады.

Дәлелдемелерді тараптар және әкімшілік іс жүргізудің басқа да қатысушылары ұсына алады. Құқық қорғау органдарының, судьялардың (лауазымды адамдардың) практикалық қызметінде дәлелдемелер мынадай құралдармен белгіленеді:

- жазбаша және заттай дәлелдемелермен;

- жауапқа тартылған адамдардың, жәбірленушінің және талқылауға қатысатын басқа да адамдардың түсініктемелерімен;

- сарапшылар мен мамандардың қорытындыларымен;

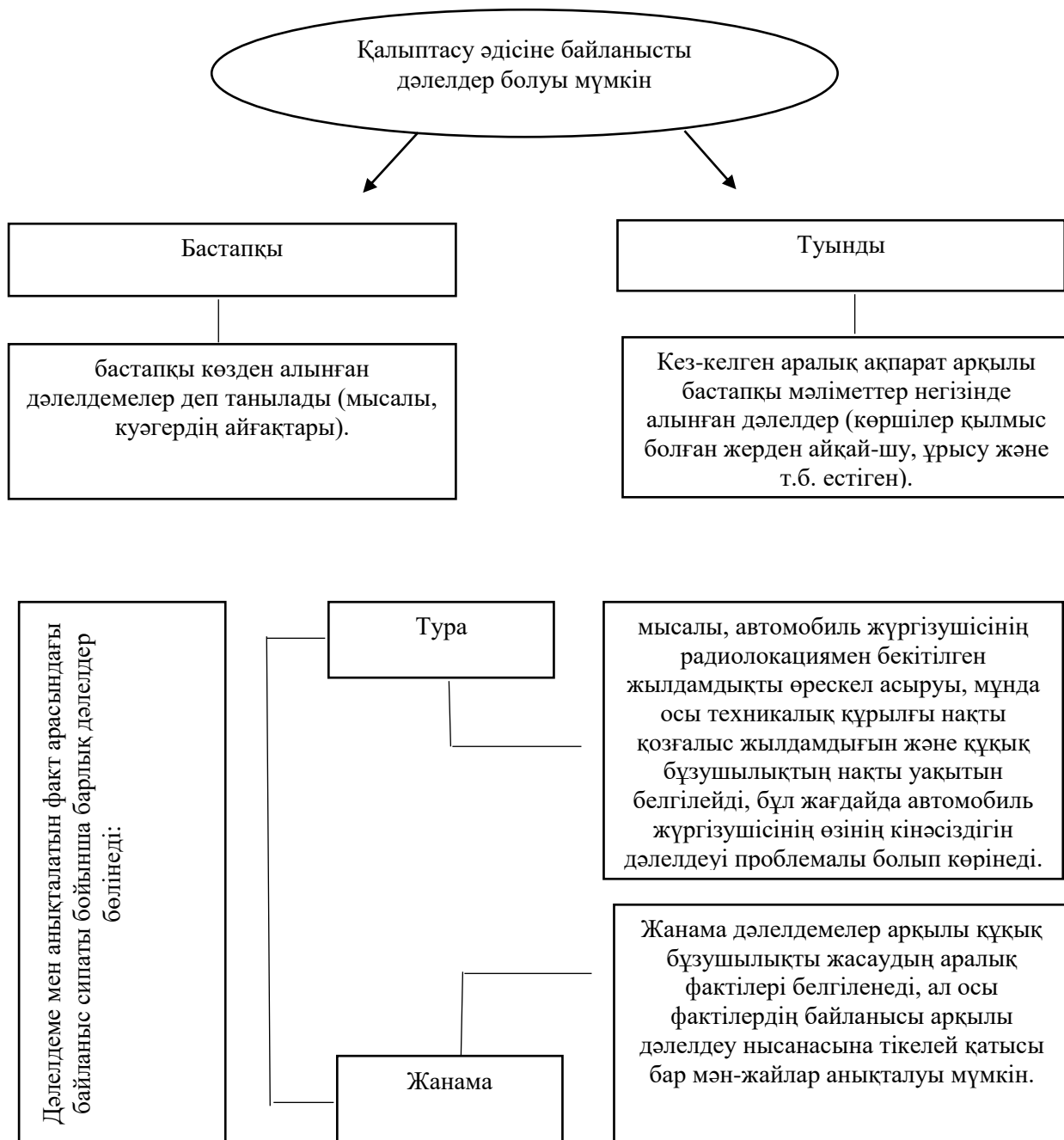
- ғылыми-техникалық құралдарды пайдалану кезінде алынған мәліметтер және т. б.

Келтірілген дәлелдемелер әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттамада тіркеледі!

Дәлелдемелерді жіктеу

Заңнамада дәлел ретінде пайдалануға тыйым салынады:

- зорлық-зомбылық, қорқыту, алдау, қатыгездік және адамның қадір-қасиетін қорлау арқылы алынған ақпарат;

- процеске қатысушы адамның өз құқықтары мен міндеттеріне қатысты түсіндірмеу, толық емес немесе дұрыс түсіндірмеу салдарынан туындаған жаңылыстыруын пайдалана отырып алынған ақпарат;

- осы іс бойынша іс жүргізуді жүзеге асыруға құқығы жоқ тұлғаның іс жүргізу әрекетін жүргізуіне байланысты алынған ақпарат;

- бөлінуге жататын адамның іс жүргізу әрекетіне қатысуына байланысты алынған ақпарат;

- іс жүргізу әрекетін жүргізу тәртібін бұза отырып алынған ақпарат;

- белгісіз көзден алынған ақпарат;

- дәлелдеу барысында қазіргі ғылыми білімге қайшы келетін әдістерді қолдану арқылы алынған ақпарат.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы заңнамада дәлелдемелерден босататын мән-жайлар белгіленеді. Олардың қатарына:

- әкімшілік құқық бұзушылықты қарауға уәкілеттік берілген сот, орган (лауазымды адам) жалпыға мәлім деп таныған мән-жайлар дәлелдеуді қажет етпейді;

- егер тиісті құқықтық рәсім шеңберінде керісінше: қазіргі ғылымда, техникада, өнерде, қолөнерде жалпы қабылданған зерттеу әдістерінің дұрыстығы; тұлғаның заңдарды білуі дәлелсіз анықталған мән-жайлар болып есептеледі;

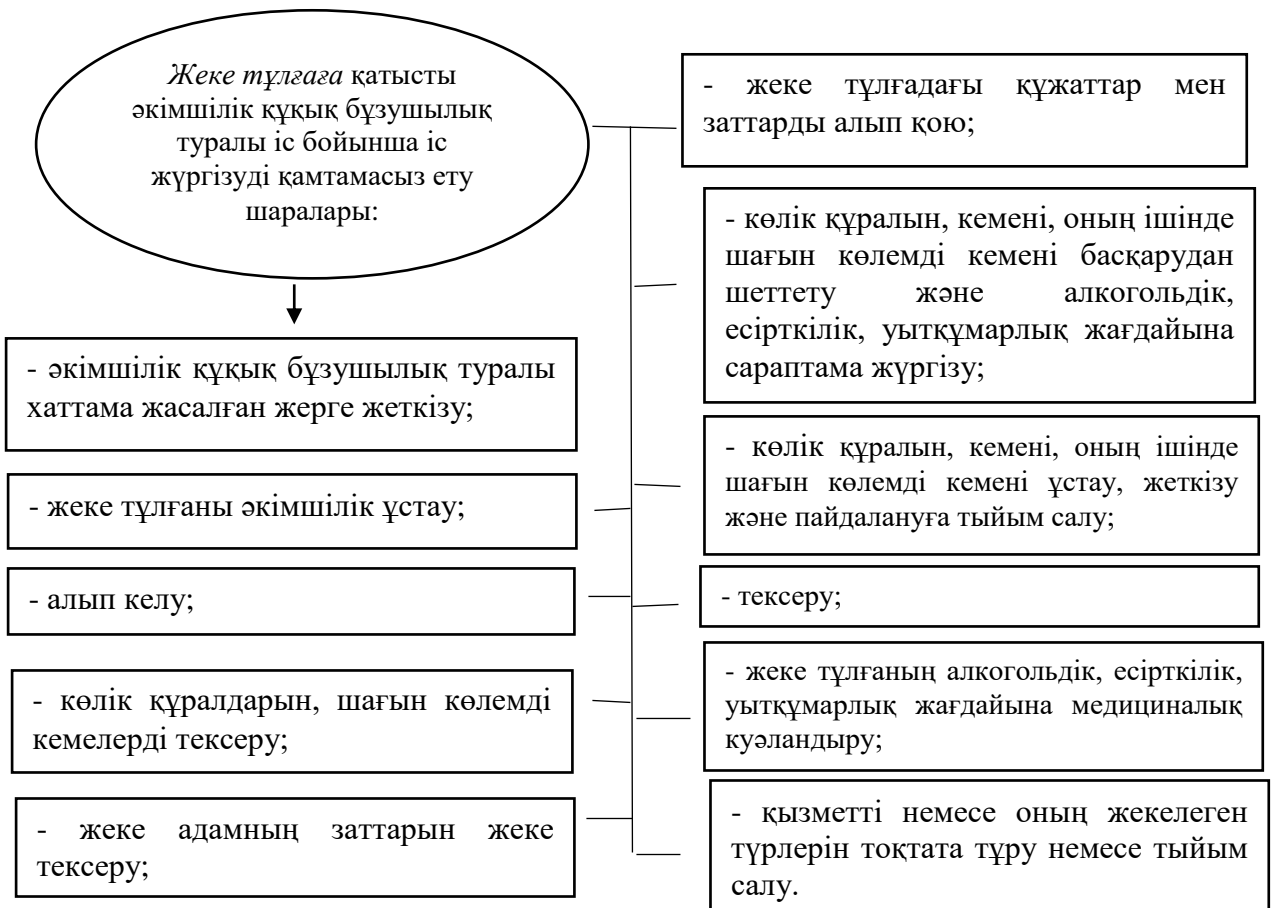
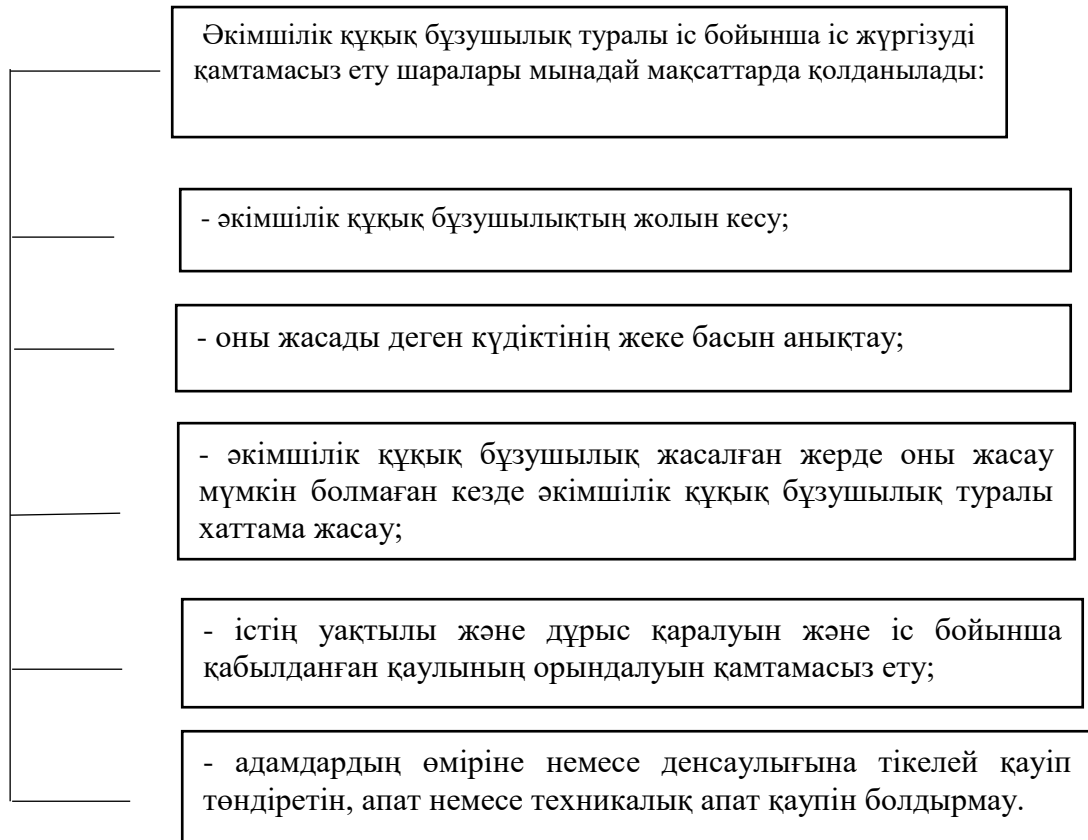
- адамның өзінің қызметтік және кәсіби міндеттерін білуі;

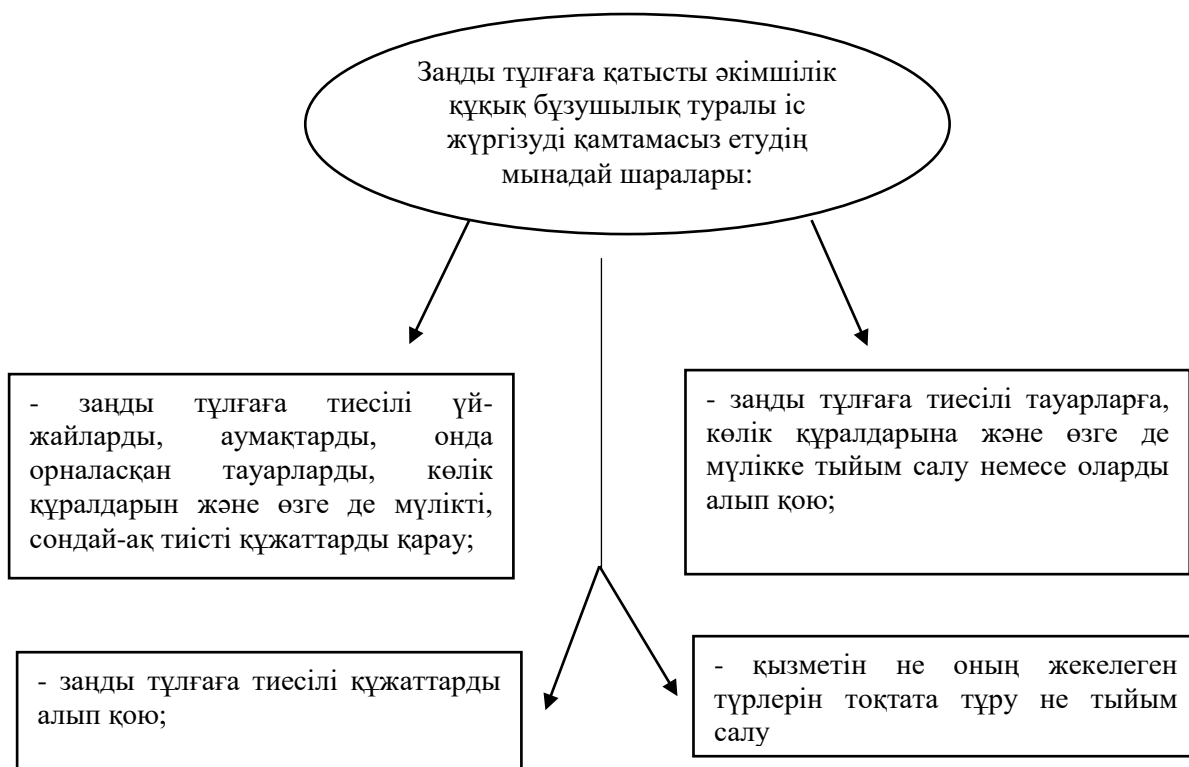
- азаматтық іс бойынша соттың күшіне енген шешімімен немесе әкімшілік құқық бұзушылық туралы өзге іс бойынша судьяның қаулысымен белгіленген мән-жайлар сол адамдар қатысатын әкімшілік құқық бұзушылық туралы басқа да істерді қарау кезінде дәлелдеуді қажет етпейді;

- құжаттың бар екендігін растау үшін ұсынбаған және арнайы даярлық немесе білім алған оқу орнын немесе басқа мекемені көрсетпеген адамда арнайы даярлықтың немесе білімнің болмауы.

Егер істі қарау кезінде судья, орган (лауазымды адам) құқық бұзушылықта қылмыс белгілері бар деген қорытындыға келсе, ол іс материалдарын прокурорға, алдын ала тергеу немесе анықтау органына береді. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша дәлелдемелер әкімшілік құқық бұзушылық туралы заңнаманың ережелеріне сәйкес жасалған әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттамада қамтылған, әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс жүргізуінде жатқан судья, орган (лауазымды адам) тікелей қабылдаған мән-жайларды куәландыратын нақты деректер болып табылатыны толық анықталды.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер бойынша іс жүргізуді қамтамасыз ету шараларының түсінігі мен түрлері

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша іс жүргізуді қамтамасыз ету шаралары іс бойынша іс жүргізу кезеңінде, сондай-ақ әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша қаулыны орындау сатысында әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс қозғалғанға дейін (жеке тексеруден, жеке тұлғаның жанындағы заттарды тексеруден басқа) қолданылуы мүмкін. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша іс жүргізуді қамтамасыз ету шаралары қажет болған жағдайда жеке немесе басқа да шаралармен бір мезгілде қолданылуы мүмкін.

**Көлік құралын, кемеңі, оның ішінде шағын көлемді кемеңі ұстап алу,
жеткізу және пайдалануға тыйым салу АКТІСІ**

20 _____ ж. « _____ » _____ сағ. _____ мин. _____

_____ (толтыру орны)

Мен, _____

(актіні толтырған тұлғаның лауазымы, атағы, Т.Е.Ә.)

Куәгерлердің қатысуымен:

1. _____

(куәгердің Т.Е.Ә., мекен-жайы)

2. _____

(куәгердің Т.Е.Ә., мекен-жайы)

Қазақстан Республикасы Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 798-бабына сәйкес көлік құралын, кемеңі, шағын көлемді кеме

_____ (көлік құралын уақытша сақтау үшін арнаулы алаңдарға, тұрақтарға немесе

_____ стационарлық көліктік бақылау бекетіне іргелес жатқан алаңдарға оны жеткізу

_____ (эвакуациялау) әкімшілік құқық бұзушылық туралы қаулы орындалғанға дейін) жолымен ұстап алдым.

Қазақстан Республикасы Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 797-бабы 3-тармағының 1-бөлігіне сәйкес, көлік құралын пайдалануға тыйым салынады: _____

(мемлекеттік тіркеу нөмірі белгілері жоқ не жасырын,

_____ қолдан жасалған немесе ұлттық стандартқа сай емес нөмір белгілері

бар

_____ көлік құралын кемшіліктер жойылғанға дейін пайдалану)

Көлік құралы туралы мәліметтер: _____,

(маркасы) (нөмірлік белгісі)

Иесі _____

(Т.Е.Ә., ұйым, мекен-жайы, телефоны)

_____ тіркеуде.

Ұстап алу барысында: _____

(фото- және кинотүсірілім, бейнежазба,

_____ қолданылды.

_____ басқа тіркеу тәсілдері)

1. _____ 2. _____

(куәгердің қолы)

(куәгердің қолы)

Лауазымды тұлға _____

(актіні толтырған тұлғаның Т.Е.Ә.)

Акт көшірмесін алдым _____

(көлік құралы иесінің Т.Е.Ә.)

---

20 ____ ж. « ____ » _____

(хаттаманы алған тұлғаның қолы)

**Қызметті немесе оның жекелеген түрлерін тоқтата тұру не оған
тыйым салу
АКТИСІ**

20 ____ ж. « ____ » _____ сағ. ____ мин. _____
_____ толтыру орны

Мен, _____
(актіні толтырған тұлғаның лауазымы, атағы, Т.Е.Ә.)

1. _____
(жеке тұлғаның Т.Е.Ә. мен мекен-жайы)

2. _____
(қызмет атқаруы тоқтата тұрылған заңды тұлға өкілінің Т.Е.Ә.)

қатысуымен, Қазақстан Республикасы Әкімшілік құқық бұзушылық туралы
кодексінің 801-бабына сәйкес, _____
(әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс жүргізілудегі

_____ тұлғаға қатысты мәліметтер, уақытша тыйым салынған қызмет объектісі)
_____ мерзіміне

(қызметтің тоқтатылуының нақты уақыты, 3 тәуліктен аспайтын)

қызметті тоқтата тұру не оған тыйым салу актісін толтырдым.

Аз. _____ түсініктемесі бойынша _____

(қызметі тоқтатылған немесе тыйым салынған объектідегі кемшіліктерді,

_____ мерзімін атап (3 күннен аспайтын), жою туралы тұлғаның түсініктемесі)

Қазақстан Республикасы Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 801-
бабының 5-тармағы негізінде, қызметті тоқтата тұру не оған тыйым салу келесі
жолмен жүзеге асырылды: _____

_____
пломбаларды салуды, үй-жайларға, тауарлар мен

_____ өзге де материалдық құндылықтар сақталатын орындарға, кассаларға мөр басуды жасайды,

_____ сондай-ақ актіде көрсетілген тұлғалардың қызметті уақытша тоқтатуға қажетті іс-шараларды

_____ орындау бойынша басқа да іс-шаралар)

Қатысушылар _____
(қолдары)

Лауазымды тұлға _____
(актіні толтырған тұлғаныңның қолы, Т.Е.Ә.)

Акт көшірмесін алдым _____
(қызметі тоқтатылған тұлғаның Т.Е.Ә.)

20 ____ ж. « ____ » _____

**Әкімшілік құқық бұзушылық жасау фактісі бойынша
ЕСКЕРТУ**

20 ____ ж. « ____ » _____
(елді мекен)

(ескерту жасаған қызметкердің лауазымы, атағы, Т.Е.Ә.)

Қазақстан Республикасы Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 43, 892-баптарын басшылыққа ала отырып, азамат:

Т.Е.Ә. _____

Азаматтығы _____

Туған жылы мен орны _____

Тұрғылықты мекен-жайы _____

Отбасылық жағдайы _____ асырауында _____

Жеке басын куәландыратын құжат _____

(нөмірі, сериясы, кіммен және қашан берілді)

Қазақстан Республикасы Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің

_____ баптарымен қарастырылған әкімшілік құқық бұзушылық жасағаны үшін, _____

(әкімшілік құқық бұзушылықтың орны, уақыты, мәні)

_____ ескерту жасалды.

Азаматқа ескерту шығарылды.

Ескерту шығарған _____

(ПО қызметкерінің қолы)

Қабылданған шешіммен таныстым және әрі қарай құқыққа қарсы тәртіпке жол бермеу жайлы маған ескертілді, аталмыш жазаға қарсы емеспін

_____ (құқық бұзушының қолы)

 (кімге, Т.Е.Ә.)

(жеке тұлғаның мекен-жайы)

**Келтірілген зиян үшін ресми
КЕШІРІМ СҰРАУ**

Аз. _____ жасалған Қазақстан Республикасы
Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің ___ бабы __ тармағы бойынша
№___ әкімшілік құқық бұзушылық туралы істі қарастыру барысында,

---

(бұзушылық салдарынан болған зиянды көрсету қажет)
_____ анықталды.

Сонымен бірге мәліметтер басылымда жарияланды, радио, теледидар немесе басқа бұқаралық ақпарат құралдары бойынша таратылды (қажеттінің астын сызу керек).

Осыған байланысты, Қазақстан Республикасы Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 866-бабына сәйкес, келтірілген зиян үшін Сізден ресми кешірім сұраймыз.

Қазақстан Республикасы Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 866-бабының 2-тармағы негізінде, келтірілген моральдық зиян үшін азаматтық сот ісін жүргізу тәртібінде ақшалай түрде өтемақы туралы талап қоюыңызға болады.

Кешірім жолдаған лауазымды тұлға _____
(қолы)

20 ___ ж. « ___ » _____

**Әкімшілік құқық бұзушылық ісі бойынша іс жүргізу тілі туралы
ҚАУЛЫ**

«__» _____ ж. _____
(толтыру мерзімі) (толтыру орны)

Мен, _____

(лауазымды тұлғаның лауазымы, Т.А.Ә.)

аз. _____ қатысты
_____ ж. №__ әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс
материалдарын қарастырып,

Тағайындадым:

_____
_____
_____
_____

Аз. _____ мемлекеттік, орыс
және өзге тілдерді жетік меңгергенін назарға ала және де Қазақстан
Республикасы Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 738-бабын
басшылыққа ала отырып,

Қаулы еттім:

1. Аз. _____ қатысты әкімшілік құқық бұзушылық туралы ісі бойынша іс жүргізу тілі ретінде _____ тілі анықталсын.
2. Қазақстан Республикасы Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 738-бабының 3-тармағына сәйкес, іске қатысушы адамдарға ана тілінде немесе олар білетін басқа тілде мәлімдемелер жасау, түсініктемелер мен айғақтар беру, өтінішхаттар мәлімдеу, шағымдар жасау, іс материалдарымен танысу, оны қарау кезінде сөз сөйлеу, аудармашының қызметтерін тегін пайдалану құқығы түсіндірілсін.

Қаулыны толтырған тұлғаның қолы _____

**Әкімшілік құқық бұзушылық ісін тоқтату туралы
ҚАУЛЫ**

_____ ж. _____
(толтыру мерзімі)

_____ (толтыру орны)

Мен, _____

(органның лауазымды тұлғасының лауазымы, Т.А.Ә.)

аз. _____ қатысты _____
жылғы № _____ әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс материалдарын
қарастырып,

Анықтадым:

_____
_____
_____
_____

_____ және
де Қазақстан Республикасы Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің
741-бабы 1-тармағының 1-тармақшасын басшылыққа ала отырып

Қаулы еттім:

1. Аз. _____ қатысты
№ _____ әкімшілік құқық бұзушылық іс бойынша әкімшілік құқық бұзушылық
оқиғасының болмауына байланысты іс жүргізу тоқтатылсын. 2. Қабылданған
шешім туралы барлық мүдделі тұлғаларға хабарлансын.

Қаулы шығарған тұлғаның қолы _____
(лауазымды тұлғаның лауазымы, Т.Е.Ә.)

**Қаулыны өзгеріссіз, ал шағымды, наразылықты қанағаттандырусыз
қалдыру туралы
ҚАУЛЫ**

_____ ж. _____
(толтыру мерзімі) (толтыру орны)

Мен, _____

(лауазымды тұлғаның лауазымы, Т.Е.Ә.)

аз. _____ қатысты _____ ж.

№ _____ әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша

_____ қарастырып,

(шағым, наразылық)

Анықтадым:

(шағым немесе наразылық жағдайы)

және де Қазақстан Республикасы Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 839-бабының 1-тармағын басшылыққа ала отырып,

Қаулы еттім:

Аз. _____ қатысты _____

ж. _____

(себептері)

_____ байланысты, № _____ әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша қаулы өзгеріссіз, ал шағым, наразылық қанағаттандырусыз қалдырылсын.

2. Қабылданған шешім туралы мүдделі тұлғаларға хабарлансын.

Қаулы толтырған тұлға: _____
(лауазымды тұлғаның лауазымы, Т.Е.Ә.)

**Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша
ҚАУЛЫ**

20 ____ ж. « ____ » _____
(істі қарау орны)

Мен, _____
(қаулы шығарған тұлғаның лауазымы, атағы, Т.Е.Ә.)

Қазақстан Республикасы Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 822-бабына сәйкес, төмендегі санаттағы тұлғалармен жасалған құқық бұзушылық бойынша әкімшілік іс жүргізу материалдарын

Жеке тұлға: _____
(Т.Е.Ә. толық)

Туған күні мен орны: _____

Мекен-жайы: _____

Жеке басын куәландыратын құжат: _____
(құжат атауы, сериясы, нөмірі, кіммен және қашан берілді)

ЖСН № _____ Жұмыс орны: _____

Заңды тұлға:

Атауы: _____

Заңды мекен-жайы: _____

Мемлекеттік тіркеу мерзімі мен нөмірі: _____ БСН № _____

Қарастырылатын іс бойынша іс жүргізу тілін анықтау: _____

Қазақстан Республикасы Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің _____ бабының _____ тармағын бұзғаны үшін, _____

(әкімшілік құқық бұзушылықтың жасалған орны, уақыты, мәні)

қарастырып,

Қаулы еттім:

_____ (жеке тұлғалардың толық Т.Е.Ә.,

_____ заңды тұлғалардың толық атауы)

_____ теңге мөлшерінде әкімшілік айыппұлға тартылсын.
(сома мөлшері жазбаша)

(қаулы шығарған тұлғаның лауазымы, атағы Т.Е.Ә.)

Қазақстан Республикасы Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексі 893-бабының 1-тармағына сәйкес, әкімшілік жауаптылыққа тартылған тұлға айыппұлды қаулы заңды күшіне енген күннен бастап отыз тәуліктен 26

кешіктірмей төлеуге тиіс.

Әкімшілік құқық бұзушылық жасаған үшін салынған айыппұл, жеке не заңды тұлғамен банктің есеп айырысу шотына _____ салынады немесе аударылады, және де ол жайлы айыппұл салу туралы қаулы шығарған органға (лауазымды тұлғаға) хабарланады.

Белгіленген мерзімде айыппұл төленбеген жағдайда, Қазақстан Республикасы Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 894-896-баптарының ережелері қолданылады.

Әкімшілік құқық бұзушылықтар туралы іс бойынша қаулыға шағым жасап, наразылық білдіру - қаулының көшірмесін алған күннен бастап, ал Қазақстан Республикасы Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 744, 745, 746, 747 және 748-баптарында аталған тұлғалар істі қарастыруда қатыспаса – оны алған күннен бастап он тәулік ішінде берілуі мүмкін.

ҚОЛХАТ

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша қаулының көшірмесін алдым, айыппұлды төлеу тәртібі түсіндірілді.

20 ____ ж. « ____ » _____
(қолы)

Алып қойылған _____ алдым.
(алынған заттар мен құжаттар)

20 ____ ж. « ____ » _____
(қолы)

**Өздігінен бас тарту, қарсылық білдіру туралы өтінішхатты
қанағаттандыру не оны қанағаттандырудан бас тарту туралы
ҰЙҒАРЫМ**

_____ ж. _____
(толтыру мерзімі) (толтыру орны)

Мен, _____
(лауазымды тұлғаның лауазымы, Т.Е.Ә.)

Қазақстан Республикасы Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 814-
бабының тәртібіне сәйкес, аз. _____
(лауазымды тұлға)

№ _____ әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша іс жүргізуге лауазымды
тұлғаның өздігінен бас тарту туралы өтінішін (баянатын)

_____ (өздігінен бас тарту себептері туралы өтініштің қысқаша мазмұны)

_____

_____

_____ қарастырып және
Қазақстан Республикасы Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 814-
815-баптарын басшылыққа ала отырып,

Анықтадым:

_____ (арызды (баянатты) қанағаттандыру не оны қанағаттандырудан бас тарту туралы)

_____

Қабылданған шешім туралы өтініш берушіге және басқа мүдделі тұлғаларға
хабарлансын.

Шешім қабылдаған тұлға _____
(лауазымды тұлғаның лауазымы, Т.Е.Ә.)

**Тұлғаның әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша өндіріске қатысудан өздігінен бас тарту немесе қарсылық білдіру жайлы арызын қанағаттандыру туралы
ҰЙҒАРЫМ**

_____ ж. _____
(толтыру мерзімі) (толтыру орны)

Мен, _____

(лауазымды тұлғаның лауазымы, Т.Е.Ә.)

әкімшілік құқық бұзушылық туралы № ____ іс бойынша қатысуға (қарсылық білдіру) шектету туралы аз. _____

(арыз берушінің Т.Е.Ә.)

арызын қарастырып, аз. _____

(сарапшы, аудармашы, қорғаушы) мәлімдеді

_____ (қарсылық білдіру, шектету себебі туралы арызының қысқаша мазмұны)

Қазақстан Республикасының ӘҚБтК-нің 762 және 763-баптарын басшылыққа алып,

Анықтадым:

_____ (арызды қанағаттандыру немесе қанағаттандырмау туралы)

Қабылданған шешім арыз берушіге және басқа да мүдделі тұлғаларға жеткізілді.

Шешім қабылдаған тұлға _____
(лауазымды тұлғаның лауазымы, Т.Е.Ә.)

**Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша
ҰЙҒАРЫМ**

_____ ж. _____
(толтыру мерзімі)

_____
(толтыру орны)

Мен, _____
(лауазымды тұлғаның лауазымы, Т.Е.Ә.)

№ _____ әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша материалдарды қарастырып,

Анықтадым:

_____
(істі қарастыру барысында анықталған жағдайлар)

Мазмұндалғанның негізінде және Қазақстан Республикасы Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 824-бабын басшылыққа ала отырып, Ұйғардым:

1. _____

2. _____

Қабылданған шешім туралы өтініш берушіге және басқа мүдделі тұлғаларға хабарлансын.

Шешім қабылдаған тұлға _____
(лауазымы, лауазымды тұлғаның Т.Е.Ә.)

Ұйғарым қорытындысымен таныстым, аталмыш ұйғарымды 10-күн мерзім ішінде жоғары лауазымды тұлғаға немесе сотқа шағым келтіру тәртібімен таныстым _____

(қолы)

**Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша жаңылыс, қате жазуларды немесе арифметикалық қатені түзету туралы
ҰЙҒАРЫМ**

_____ ж. _____
(толтыру мерзімі) (толтыру орны)

Мен, _____
(лауазымды тұлғаның лауазымы, Т.Е.Ә.)

аз. _____ қатысты _____ ж.
№ _____ әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша материалдарды қарастырып,

Анықтадым:

_____ (арифметикалық қатемен, қате жазумен, жаңылыс жазумен байланысты мән-жайлар)

Мазмұндалғанның негізінде және Қазақстан Республикасы Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 825-бабының 4-тармағын басшылыққа ала отырып,

Ұйғардым:

1. Аз. _____ қатысты
әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша _____
(құжаттың атауы көрсетіледі)
_____ жіберілген жаңылыс,
қате жазу, арифметикалық қате _____

келесі сөздерге ауыстырылып _____

өзгертілсін.

Қаулы толтырған тұлға _____
(қолы)

**Істі қарастыру уақыты мен орны туралы немесе жеке процессуалдық
әрекет ету жайлы
ХАБАРЛАМА (ХАБАРЛАУ)**

Аз. _____
(әкімшілік процесіне қатысушы тұлғаның Т.Е.Ә.)

_____

(істің қысқаша мазмұны)

туралы №__ әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша процессуалдық әрекеттерді жүзеге асыру үшін және де Қазақстан Республикасы Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 743-бабын басшылыққа ала отырып, Сізге, 20__ ж. «__» _____ сағат «__», әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша _____

(куәгер, жәбірленуші және т.с.с., эксперт, маман және т.с.с ретінде _____)

(ИО № кабинеті, лауазымды тұлғаның Т.Е.Ә.)

келуіңіздің қажеттілігін хабарлаймын.

Өзіңізбен бірге жеке тұлғаны куәландыратын құжаттарыңыз болуы қажет. Процесске келмеген және істі қарауды кейінге қалдыру туралы өтінішхат келіп түспеген жағдайда, әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс Сіздің қатысуыңыз қаралады. Қазақстан Республикасы Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 785, 790-баптарының негізінде, процесске келмеген жағдайда Сіз күштеп әкелуге тартыласыз, сондай-ақ Қазақстан Республикасы Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 658, 659-баптары бойынша айғақ беруден бас тартуы немесе айғақ беруден дәлелді себептерсіз жалтарғаныңыз үшін әкімшілік жауапкершілікке тартыласыз

_____

(Т.Е.Ә., атағы, лауазымы)

Хабарландыру (хабарлау) жіберілді (астын сызып көрсету):

табыстау туралы хабарламасы бар тапсырыс хатымен, телефонограммамен немесе телеграммамен, ұялы байланыс абонентінің нөмірі бойынша мәтіндік хабарламамен немесе электронды мекен-жайымен не өзге байланыс құралдарын қолданумен шақыруды немесе хабарламаның жазылуын қамтамасыз ететін өзге тәсілмен _____ (хабарлама тәсілі)

Хабарламаны жіберген тұлға

20__ ж. «__» _____

(қолы)

Хабарламаны алғаны жөніндегі қолхат немесе хабарламаны қабылдаудан бас тартқаны туралы белгісі _____

14-үлгі

_____ (қала, аудан)

_____ прокурорына

**Кәмелетке толмаған адам жасаған әкімшілік құқық бұзушылық туралы
істің қаралатын орны мен уақыты туралы прокурорды
ХАБАРДАР ЕТУ**

Қазақстан Республикасының ӘҚБтК 759-бабын басшылыққа ала отырып,
20__ ж. «__» _____ сағат __ __ минутта _____
ПО-ның

(қала, аудан)

бастығымен

_____ (кәмелет жасына толмаған тұлғаның Т.Е.Ә.)

_____ кәмелет жасына толмаған адаммен жасалған, Қазақстан
Республикасының ӘҚБтК __ бабының __ бөлімі бойынша №__ әкімшілік
құқық бұзушылығы туралы ісі қаралатынын хабарлаймын.

Хабарлама жіберілді (астын сызып көрсету):

табыстау туралы хабарламасы бар тапсырыс хатымен, телефонограммамен
немесе телеграммамен, ұялы байланыс абонентінің нөмірі бойынша мәтіндік
хабарламамен немесе электронды мекен-жайымен не өзге байланыс
құралдарын қолданумен шақыруды немесе хабарламаның жазылуын
қамтамасыз ететін өзге тәсілімен _____

(хабарлама тәсілі)

Хабарламаны жіберген тұлға

20__ ж.

_____ «__» _____
(қолы)

Хабарламаны алғаны жөніндегі қолхат немесе хабарламаны қабылдаудан бас
тартқаны туралы белгі _____

**Жауап алу
ХАТТАМАСЫ**

_____ ж. _____
(толтыру мерзімі) (толтыру орны)

Мен, _____
(лауазымды тұлғаның лауазымы, Т.Е.Ә.)

Қазақстан Республикасы Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 767-бабының 2-тармағын басшылыққа ала отырып, №__ әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша аз. _____
(Т.Е.Ә.)

жауап алдым. Оған Қазақстан Республикасы Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 38-тарауымен қарастырылған құқықтары мен міндеттері түсіндірілді, сонымен бірге Қазақстан Республикасы Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 658 және 659-баптары бойынша әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарастыратын лауазымды органға (лауазымды адамға) көрінеу жалған айғақтарын, айғақ беруден бас тартуы немесе айғақ беруден дәлелді себептерсіз жалтарғаны үшін, әкімшілік жауапкершілігіне тартылатыны туралы ескертілді.

Жауап алу барысында _____

(іс бойынша түсініктеменің қысқаша мазмұны)

_____

_____

_____

_____

_____

Менің сөздерімнен дұрыс жазылды, менімен оқылды _____
(сұралғанның қолы)

_____

(хаттаманы толтырған органның лауазымды тұлғасының Т.Е.Ә., лауазымы)

**Кәмелетке толмағаннан жауап алу
ХАТТАМАСЫ**

_____ ж. _____
(толтыру мерзімі) (толтыру орны)

Мен, _____
(лауазымды тұлғаның лауазымы, Т.Е.Ә.)

_____ кәмелетке толмағанның заңды өкілі (педагог немесе психолог) _____
_____ қатысуымен
(Т.Е.Ә.)

Қазақстан Республикасы Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 754-бабының 6-тармағын басшылыққа ала отырып, №__ әкімшілік құқық бұзушылық туралы ісі бойынша аз. _____
(Т.Е.Ә.)

жауап алдым.

Кәмелетке толмағанның заңды өкіліне Қазақстан Республикасы Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 38-тарауымен қарастырылған оның құқықтары мен міндеттері түсіндірілді.

Жауап алу барысында _____
(іс бойынша түсініктеменің қысқаша мазмұны)

Хаттама дұрыс жазылды, менімен оқылды _____
(қолы)

_____ (хаттаманы толтырған органның лауазымды тұлғасының лауазымы, Т.Е.Ә.)

(қолы)

(қолы)

Сондай-ақ қатысушыларға техникалық құралдардың қолданылуы туралы хабарланды _____

(нақты қандай, кім қолданды)

Тексеріп-қарау барысында алып қойылды: _____

(тексеріп-қараудың мән-жайы,

_____ алынған заттардың тізбесі, жеке түрлері, олардың әлпеті көрсетіледі)

Тексеріп-қарау барысында жүргізілді _____

(аудиожазу, фото,-видео түсірілім)

Тексеріп-қарау басында, барысында және аяқталғаннан кейін қатысушы тұлғалардан _____

(олардың Т.Е.Ә.)

_____ түскен өтініш мазмұны: _____

(түсті, түспеді)

_____ Куәгерлер: _____

(қолы)

(қолы)

_____ Басқа қатысқан тұлғалар: _____

(қолы)

(қолы)

_____ ПО қызметкері _____

(қолы)

_____ Хаттама көшірмесін алдым _____

(тексеріп-қарау жүргізілген тұлғаның Т.Е.Ә.)

«__» _____ ж. _____

(хаттаманы алған тұлғаның қолы)

_____ Хаттама толтырған тұлға _____

(қолы)

_____ Тексеріп-қаралған тұлға _____

(қолы)

**Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша аудармашыны
тағайындау туралы
ХАТТАМА**

_____ ж. _____
(толтыру мерзімі) (толтыру орны)

Мен, _____
(лауазымды тұлғаның лауазымы, Т.Е.Ә.)

аз. _____ қатысты _____
жылғы № _____ әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс материалдарын
қарастырып,

Анықтадым:

Азамат (ша) _____ айғақтарды _____ тілінде
(керең-мылқаулық белгілермен) беруге ниет білдірді.

Мазмұндалғанның негізінде, аз. _____

(процессуалдық іс-әрекетке қатысушы)

өтінішхатын ескере және де Қазақстан Республикасы Әкімшілік құқық
бұзушылық туралы кодексінің 758-бабын басшылыққа ала отырып,

Қаулы еттім:

1. № _____ әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша кереңмылқаулық
белгілерін білетін _____, _____ тілін меңгерген аудармашы
тағайындалсын.

Шешім қабылдаған тұлға: _____

(қолы)

Маған Қазақстан Республикасы Әкімшілік құқық бұзушылық туралы
кодексінің 758-бабымен қарастырылған құқықтар мен міндеттер түсіндірілді

_____

(аудармашы немесе керең-мылқаулық белгілерді танушы)

**Дәлелдемелерді әкімшілік құқық бұзушылықтар туралы істерге тіркеу
жайлы
ХАТТАМА**

_____ ж. _____
(толтыру мерзімі) (толтыру орны)

Мен, _____
(лауазымды тұлғаның лауазымы, Т.Е.Ә.)

_____ қатыстыру
(құжаттар және заттар)

_____ туралы өтінішін
(өндіріске қатысушысының Т.Е.Ә.)

және № _____ әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс материалдарын қарастырып,

Шештім:

1. Қазақстан Республикасының Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 782-бабының 2-бөлімін басшылыққа ала отырып, № _____ әкімшілік құқық бұзушылық туралы ісіне, заттық дәлелдеме ретінде

_____ (заттық дәлелдеме ретінде таңылған құжаттар және заттардың тізімі)

_____ тіркелсін.

2. Заттық дәлелдемелер _____ ПО сақтау камерасында сақталсын

Хаттаманы толтырған тұлға _____
(қолы)

Әкімшілік ұстап алу жөнінде ХАТТАМА

Толтыру мерзімі мен уақыты 20 ____ ж. « ____ » _____ сағ. ____ мин. _____

Толтыру орны _____

Мен, _____
(хаттаманы толтырған тұлғаның лауазымы, атағы, Т.Е.Ә.)

Қазақстан Республикасы Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 36, 787-789-баптарына сәйкес, аз. _____

(Т.Е.Ә., азаматтығы, туған күні мен жері, тұрғылықты мекен-жайы)

_____ қатысты аталмыш

хаттаманы толтырдым.

Жұмыс орны, лауазымы _____

Отбасылық жағдайы _____ асырауында _____

Жеке басты куәландыратын құжат _____

(сериясы, нөмірі, кіммен берілген)

Қазақстан Республикасы Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 755-бабына сәйкес олардың құқықтары мен міндеттері түсіндірілген куәгерлердің қатысуымен:

1. Т.Е.Ә. _____, мекен-жайы _____

2. Т.Е.Ә. _____, мекен-жайы _____

Куәгерлердің қолдары: 1. _____ 2. _____

Аз. _____ жасалған

(құқық бұзушының Т.Е.Ә.)

құқық бұзушылық әкімшілік ұстап алуға негіздеме болды. Қазақстан Республикасы Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің ____ бабымен көзделген, нақты: _____

(құқық бұзушылық жасау орны, уақыты, мән-жайы)

Аз. _____

(әкімшілік ұстап алуға тартылған тұлғаның Т.Е.Ә.)

әкімшілік ұстап алу жүргізілді.

Әкімшілік ұстап алу кезінде келіп түскен өтініштер _____

Ұстап алу барысында: _____

(фото- және кинотүсірілім, бейнежазба, басқа тіркеу тәсілдері)

қолданылды.

Әкімшілік ұстап алынғандар бөлмесіне келіп түскенде денсаулық жағдайыма шағым мен арыз жоқ/бар _____

(керектісі жазылады)

Қолдары: _____
(ұстап алуды жүргізген лауазымды тұлға)

_____ (Әкімшілік ұстап алуға ұшыраған тұлға)

Куәгерлер: 1. _____ 2. _____
Әкімшілік ұстап алу дерегі туралы туған-туыстарына хабарланды

_____ (қай туысқанына хабарланды және уақытын көрсету)

**Әкімшілік құқық бұзушылық туралы
№ ___ ХАТТАМА**

20 ___ ж. « ___ » _____ сағ. ___ мин. _____

_____ толтыру орны

Мен, _____,
(қаулыны толтырған тұлғаның лауазымы, бөлімшесі, атағы, Т.Е.Ә.)

Қазақстан Республикасы Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 803-бабын басшылыққа ала отырып, азамат:

Тегі _____

Есімі _____

Әкесінің аты _____

_____, _____ тұратын
(туған күні мен жері)

_____ тел. _____,
_____ жұмыс істейтін, _____ жұмыс орны тел.

Еңбек ақысының мөлшері _____

Отбасы жағдайы _____, асырауында _____

Әкімшілік жазаға тартылуы _____

Жеке басын куәландыратын құжат _____
_____ берілді, ЖСН _____

Телефон, факс, ұялы байланыстың абоненттік нөмірі және (немесе) электронды мекен-жайы (бар болса) _____

Заңды тұлғаның атауы, мекен-жайы, мемлекеттік тіркеу (қайта тіркеу) мерзімі және нөмірі, сәйкестендіру нөмірі мен банк реквизиттері (заңды тұлғал үшін)

_____ қатысты әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттама толтырдым. Құқық бұзушылықтың қысқаша мән-жайы _____

Осыған орай, аз. _____ Қазақстан Республикасы
Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің _____ бабымен көзделген
әкімшілік құқық бұзушылық жасады.

Аталмыш құқық бұзушылықты келесі куәгерлер растайды:
_____, мекен-жайы _____

_____, мекен-жайы _____

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша іс жүргізу

Пайдаланылған дереккөздер тізімі

1. Қ.Р.Балабиев. ҚР Әкімшілік іс жүргізу құқығы: жағдайы мен мәселелері. Алматы, 2012.
2. Б.А.Жетписбаев. Административный процесс: производство по делам об административных правонарушениях в РК. Алматы, 2002.
3. В.Сорокин. Административный процесс и административно-процессуальное право. М., 2002.
4. Жетписбаев Б.А. Административный процесс (электронный ресурс) Учебник /Жетписбаев Б.А. Алматы: Юрид.лит, 2004. -1 электр.опт.диск. (СО КОМ) электронная книга.
5. Жетписбаев Б.А. Административный процесс: производство по делам об административных правонарушениях в Республике Казахстан. Алматы, 2002.
6. Таранов А.А. Административная ответственность в Республике Казахстан. Алматы, 2005.
7. Таранов А.А. Комментарий к кодексу об административных правонарушениях. Кн. 1, 2. Алматы, 2002.
8. Таранов А.А. Производство по делам об административных правонарушениях в Республике Казахстан. Алматы, 2005.
9. Ли Ю. Административная ответственность юридических лиц // Научные труды «Адилет» №2, 1997.
10. Тихомиров Ю.А. Административное право и процесс: полный курс. Второе издание, дополненное и переработанное. М.: Изд. Тихомирова М.Ю., 2006.
11. Сорокин В.Д. Административный процесс и административно-процессуальное право. – СПб: Издательство «Юридический центр Пресс», 2004.
12. Административно-процессуальное право: Курс лекций / Под ред. проф.И.Ш. Киясханова. – М.: ЮНИТИ-ДАНА, Закон и право, 2004.
13. Попов Л.Л., Студеникина М.С. Административное право и административный процесс: актуальные проблемы. М.: Юристъ, 2004.
14. Бахрах Д.Н. Административное право России: учебник / Д.Н. Бахрах. – 2-е изд. перераб. и доп. – М.: Эксмо, 2006.
15. Стариков Ю.Н. От административной юстиции к административному судопроизводству. – Воронеж, 2003.

Нормативтік-құқықтық актілер:

16. Қазақстан Республикасының Конституциясы 1995 ж. (2022.09.19. берілген өзгерістер мен толықтыруларымен) http://online.zakon.kz/Document/?doc_id=51005029
17. «Қазақстан Республикасының Әкімшілік рәсімдік-процестік кодексі» ҚР 2020 ж. 29 маусымдағы №350-VI Кодексі
18. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы Қазақстан Республикасының 2014 жылғы 5 шілдедегі № 235-V Кодексі (2022.02.03. берілген өзгерістер мен

толықтырулармен) http://online.zakon.kz/Document/?doc_id=51021682

19. «Шетелдіктердің құқықтық жағдайы туралы» 1995 ж. 19 маусымдағы № 2337 Қазақстан Республикасының Заңы (2021.29.12. берілген өзгерістер мен толықтырулармен) // https://online.zakon.kz/m/Document/?doc_id=62003764

20. Төтенше жағдай туралы Қазақстан Республикасының 2003 жылғы 8 ақпандағы № 387-II Заңы (2022.01.01. берілген өзгерістер мен толықтырулармен) // https://online.zakon.kz/Document/?doc_id=51036912

21. Қазақстан Республикасының Әкімшілік рәсімдік-процестік кодексі Қазақстан Республикасының 2020 жылғы 29 маусымдағы № 350-VI Кодексі (2022.07.03. берілген өзгерістер мен толықтыруларымен)

22. «Қазақстан Республикасының мемлекеттік қызметі туралы» Қазақстан Республикасының 2015 жылғы 23 қарашадағы № 416-V Заңы (2021.01.07. берілген өзгерістер мен толықтырулармен) // https://online.zakon.kz/Document/?doc_id=34808219

23. Қоғамдық бірлестіктер туралы Қазақстан Республикасының 1996 жылғы 31 мамырдағы № 3-I Заңы (2022.18.11. берілген өзгерістер мен толықтыруларымен) // https://online.zakon.kz/Document/?doc_id=51005615

24. Қазақстан Республикасындағы жергілікті мемлекеттік басқару және өзін-өзі басқару туралы 2001 ж. 23 қаңтардағы № 148-II Қазақстан Республикасының Заңы (2022.02.03. берілген өзгерістер мен толықтырулармен) // https://online.zakon.kz/Document/?doc_id=51021546

25. Қазақстан Республикасының Ұлттық қауіпсіздік органдары туралы Қазақстан Республикасының 1995 жылғы 21 желтоқсандағы N 2710 Заңы. (2021.01.01. берілген өзгерістер мен толықтырулармен) // http://online.zakon.kz/m/document/?doc_id=51005971

26. Қазақстан Республикасының сот жүйесі мен судьяларының мәртебесі туралы Қазақстан Республикасының 2000 ж. 25 желтоқсандағы № 132-II Конституциялық Заңы (2022.07.02. берілген өзгерістер мен толықтырулармен) // https://online.zakon.kz/Document/?doc_id=51021164

27. «Қазақстан Республикасының азаматтығы туралы» 20 желтоқсандағы 1991 жылғы Заңы (2021.01.07. берілген өзгерістер мен толықтырулармен) / http://adilet.zan.kz/kaz/docs/Z910004800_

28. «Халықтың көші-қоны туралы» Қазақстан Республикасының 2011 жылғы 22 шілдедегі № 477-IV Заңы (2021.30.12. берілген өзгерістер мен толықтырулармен) // https://online.zakon.kz/Document/?doc_id=31037885

29. «Қазақстан Республикасы Қарулы Күштерінің, басқа да әскерлері мен әскери құралымдарының жалпыәскери жарғыларын бекіту туралы» Қазақстан Республикасы Президентінің 2007 жылғы 5 шілдедегі № 364 Жарлығы (2022.17.05. берілген өзгерістер мен толықтыруларымен) // https://online.zakon.kz/Document/?doc_id=30111132

30. Бас бостандығынан айыру орындарынан босатылған адамдарды әкімшілік қадағалау туралы Қазақстан Республикасының 1996 ж. 15 шілдедегі № 28-I Заңы (2020.30.12. берілген өзгерістер мен толықтыруларымен) // https://online.zakon.kz/Document/?doc_id=51006176

31. «Қазақстан Республикасының Кәсіпкерлік Кодексі» Қазақстан Республикасының 2015 жылғы 29 қазандағы № 375-V Кодексі (2022.01.05.

берілген өзгерістер мен толықтырулармен)//
https://online.zakon.kz/Document/?doc_id=39147530

32. «Әскери қызмет және әскери қызметшілердің мәртебесі туралы» Қазақстан Республикасының 2012 жылғы 16 ақпандағы № 561-IV Заңы (2022.15.04. берілген өзгерістер мен толықтырулармен)//
https://online.zakon.kz/Document/?doc_id=31130588

33. «Сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл туралы» Қазақстан Республикасының 2015 жылғы 18 қарашадағы № 410-V Заңы (2021.29.12. берілген өзгерістер мен толықтырулармен)//
https://online.zakon.kz/Document/?doc_id=33698576

34. «Жер қойнауы және жер қойнауын пайдалану туралы» Қазақстан Республикасының 2017 жылғы 27 желтоқсандағы № 125-VI Кодексі (2022.07.03. берілген өзгерістер мен толықтырулармен)//
https://online.zakon.kz/Document/?doc_id=37952064

35. «Сыртқы барлау туралы» Қазақстан Республикасының 2010 жылғы 22 мамырдағы № 277-IV Заңы (2020.16.11. берілген өзгерістер мен толықтырулармен)// https://online.zakon.kz/Document/?doc_id=30726302

36. Соғыс жағдайы туралы Қазақстан Республикасының 2003 ж. 5 наурыздағы № 391-II Заңы (2020.16.11. берілген өзгерістер мен толықтырулармен)// https://online.zakon.kz/Document/?doc_id=51038133

37. «Қазақстан Республикасындағы кедендік реттеу туралы» Қазақстан Республикасының 2017 жылғы 26 желтоқсандағы № 123-VI Кодексі (2021.31.12. берілген өзгерістермен)//
https://online.zakon.kz/Document/?doc_id=37798706

38. «Рұқсаттар және хабарламалар туралы» Қазақстан Республикасының 2014 жылғы 16 мамырдағы № 202-V Заңы (2022.03.05. берілген өзгерістер мен толықтырулармен)// https://online.zakon.kz/Document/?doc_id=31548173

39. Мемлекеттік құпиялар туралы 1999 ж. 15 наурыздағы № 349-I Қазақстан Республикасының Заңы (2022.14.07. берілген өзгерістер мен толықтыруларымен)// https://online.zakon.kz/Document/?doc_id=51012633